

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Μεταπτυχιακό πρόγραμμα στην Ενέργεια: Στρατηγική, Δίκαιο και Οικονομία

Διπλωματική εργασία:
Συμβάσεις έρευνας και εκμετάλλευσης
υδρογονανθράκων στην Ελλάδα:
Βασικά νομικά ζητήματα

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια: Μαρία Χωνιανάκη (Α.Μ.: ΜΕΔ15045)

Επιβλέπων Καθηγητής: Νικόλαος Φαραντούρης

Πειραιάς 2017

Η κάτωθι υπογράφουσα Μαρία Χωνιανάκη του Νικολάου βεβαιώνω ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

Πρόλογος

Το παρόν κείμενο έχει ως σκοπό την ανάλυση των σημαντικότερων συμβάσεων έρευνας, αναζήτησης και εκμετάλλευσης κοιτασμάτων υδρογονάνθρακα εντός των χερσαίων αλλά και θαλάσσιων συνόρων της Ελλάδας που υπογράφηκαν τα τελευταία χρόνια μεταξύ δημοσίου και ιδιωτών. Ωστόσο σκοπεύει επίσης και στην έρευνα του κατά πόσο οι παρελθοντικές συμβάσεις, το νομικό, οικονομικό και επενδυτικό πλαίσιο στο οποίο υπεγράφησαν και ήρθαν εις πέρας έχουν θέσει τις απαραίτητες βάσεις για τις μελλοντικές. Σημαντικό είναι επίσης και το κατά πόσο υπάρχουν ενδείξεις για περεταίρω συμβάσεις μελλοντικά και το αν αυτές οι ενδείξεις αφορούν έργα που πιθανότατα θα αποφέρουν καρπούς ή όχι.

Όπως περιγράφεται και στο κείμενο οι συμβάσεις έρευνας, αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων αποτελούν σημαντικό κομμάτι των συμβάσεων μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικών εταιριών, κατά βάση ξένων συμφερόντων. Είναι συνεπώς απαραίτητο να αναλυθούν αυτές οι συμβάσεις τόσο νομικά όσο και από επενδυτική σκοπιά.

Περιεχόμενα

Πρόλογος	2
Εισαγωγή	4
Μέρος 1 ^ο	6
1. Ιστορική αναδρομή στις συμβάσεις εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην Ελλάδα μέχρι σήμερα.....	6
2. Συμβάσεις Παραχώρησης	12
2.1.1 Σύμβαση Μίσθωσης Ιωαννίνων.....	12
2.2.2 Σύμβαση μίσθωσης Κατάκολου.....	23
2.2.3 Σύμβαση Μίσθωσης Πατραϊκού κόλπου.....	28
3. Σχετική Νομοθεσία	32
3.1 Νόμος 2289/1995.....	32
3.2 Νόμος 4001/2011 Κεφάλαιο Β.....	35
3.3 Όροι χορήγησης και χρήσης αδειών αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής υδρογονανθράκων Οδηγία (94/22/ΕΚ 1994).....	36
3.4 Η ασφάλεια των υπεράκτιων εργασιών πετρελαίου και φυσικού αερίου (Οδηγία 2013/30/ΕΕ 12/06/2013).....	39
3.5 Συμπεράσματα που απορρέουν εκ του νομικού καθεστώτος	42
3.6 Διοικητική Διαδικασία.....	44
3.7 Σχέσεις μεταξύ κράτους και παραχωρησιούχων	50
3.8 Επίλυση πιθανών διαφορών μεταξύ κράτους και παραχωρησιούχων	52
Μέρος 2 ^ο	55
1. Ελεύθερο έδαφος για νέες συμβάσεις εκμετάλλευσης υπό την οπτική.....	55
1.1. Των υφιστάμενων ευρημάτων	55
1.2. Των οικονομικών στοιχείων που επηρεάζουν τέτοιου είδους συμβάσεις ...	56
1.3 Της υφιστάμενης νομοθεσίας που διέπει το θέμα	59
2. Συμπεράσματα: το μέλλον των συμβάσεων υδρογονανθράκων	61
Επίλογος.....	65
Βιβλιογραφία	66

Εισαγωγή

Η εκάστοτε υπογραφή των συμβάσεων εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων είναι και μια σημαντική εξέλιξη για την Ελλάδα καθώς δημιουργεί προϋποθέσεις για ουσιαστική συμμετοχή του προαναφερόμενου κλάδου στην ελληνική οικονομία. Με το να τίθενται σε ισχύ οι συμβάσεις αυτές δημιουργείται ένας νέος τομέας της εθνικής οικονομίας και ως εκ τούτου ενισχύεται η θέση της Ελλάδας ως ενεργειακού κόμβου.

Επίσης με την εξέλιξη των συμβάσεων αυτών αξιοποιείται ο ορυκτός πλούτος της Ελλάδας ο οποίος και πρόκειται να προσφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη για τις τοπικές κοινωνίες στις οποίες πραγματοποιούνται οι έρευνες καθώς και αξιοσημείωτα κρατικά έσοδα. Στην παρούσα εργασία πρόκειται να αναλυθούν οι συμβάσεις έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων στην Ελλάδα.

Όπως φαίνεται και από τα περιεχόμενα στο πρώτο κεφάλαιο του πρώτου μέρους πρόκειται να γίνει μία ιστορική αναδρομή στις συμβάσεις που έχουν υπογραφεί μέχρι στιγμής στην Ελλάδα με σκοπό να βγουν κάποια πρώτα συμπεράσματα σχετικά με το που βρίσκεται η χώρα σε αυτό το θέμα. Κατά πόσο δηλαδή έχει αναπτυχθεί και έχουν δοθεί ευκαιρίες σε ιδιωτικό ή δημόσιο τομέα έτσι ώστε να ερευνηθούν πιθανά κοιτάσματα.

Έπειτα, πρόκειται να ερευνηθούν οι συμβάσεις οι οποίες έχουν υπογραφεί μέχρι σήμερα η κάθε μία ξεχωριστά. Οι συμβάσεις αυτές θα αναλυθούν σε επίπεδο νομικό, οικονομικό αλλά και ευρημάτων. Λεπτομέρειες δίνονται στα εκάστοτε υποκεφάλαια που συμπεριλαμβάνονται στο πλάνο. Πιο συγκεκριμένα οι συμβάσεις που πρόκειται να εξετασθούν είναι αυτές των Ιωαννίνων, του Πατραϊκού κόλπου και του Κατάκολου.

Στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας θα αναλυθούν συγκεκριμένοι νόμοι και οδηγίες που εξετάζονται κάθε φορά που πρόκειται να υπογραφεί μία καινούρια σύμβαση. Πιο αναλυτικά, θα εξεταστούν νόμοι που αφορούν τα δικαιώματα του δημοσίου και του αναδόχου σε σχέση με την έρευνα και την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στην Ελλάδα καθώς και της σχετικής φορολογίας που θα προκύψει από την δημιουργία της σύμβασης

(Νόμος 2289 /1995). Επίσης, πρόκειται να υπάρξει αναφορά στον νόμο 4001/2011 Κεφάλαιο Β που περιέχει τροποποιήσεις του προαναφερθέντος νόμου.

Ακόμη στο ίδιο κεφάλαιο θα αναλυθούν πιθανά συμπεράσματα τα οποία απορρέουν εκ του νομικού καθεστώτος, για παράδειγμα πόσο προσοδοφόρο είναι το έδαφος νομικά για περισσότερες συμβάσεις εκμετάλλευσης μελλοντικά. Στα δύο τελευταία μέρη του τρίτου κεφαλαίου θα αναλυθούν οι σχέσεις μεταξύ των δύο μερών της κάθε σύμβασης καθώς και το πώς αντιμετωπίζονται νομικά οι οποιεσδήποτε διαφορές που πιθανόν να προκύψουν από την εκάστοτε σύμβαση.

Τέλος, στο δεύτερο μέρος της εργασίας θα ερευνηθεί το κατά πόσο υπάρχει μέλλον για περισσότερες συμβάσεις εκμετάλλευσης με βάση τα συμπεράσματα στα οποία οδηγεί το περιεχόμενο του πρώτου μέρους.

Μέρος 1^ο

1. Ιστορική αναδρομή στις συμβάσεις εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην Ελλάδα μέχρι σήμερα

Το ιστορικό των συμβάσεων με σκοπό την έρευνα υδρογονανθράκων στην Ελλάδα θα μπορούσε να διαιρεθεί σε τρεις διαφορετικές χρονικές περιόδους έτσι ώστε να εξεταστούν και αναλυθούν οι συμβάσεις αυτές. Οι χρονικές αυτές περιόδοι έχουν προσδιοριστεί με βάση των συνεχώς εξελισσόμενων μεθόδων έρευνας, την γεωλογική δομή του τόπου και του εμπλουτισμού των γνώσεων περί κοιτασμάτων υδρογονάνθρακα. Επίσης στις περιόδους αυτές παρατηρείται η διαφοροποίηση καθώς και η εξέλιξη του νομικού πλαισίου που διέπει τις συμβάσεις αυτές όσον αφορά υποχρεώσεις και δικαιώματα των δύο εμπλεκόμενων πλευρών αλλά και τον τρόπο με τον οποίο τα όποια ευρήματα θα πρέπει να εκμεταλλευτούν μελλοντικά.

Αρχές 20^{ου} αιώνα έως αρχές της δεκαετίας του 1960

Οι έρευνες περί υδρογονανθράκων στην Ελλάδα αρχίζουν στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, περίπου στα 1903. Ωστόσο, υπάρχουν αναφορές σύμφωνα με τις οποίες αντίστοιχες έρευνες έλαβαν χώρα γύρω στα 1860 αλλά δεν φαίνεται να υπάρχουν επίσημα στοιχεία για αυτές μέχρι σήμερα. Οι εταιρίες που ανέλαβαν την διερεύνηση του τόπου με σκοπό την εύρεση υδρογονανθράκων δεν αποτελούσαν ελληνικές επιχειρήσεις (πχ. LondonOilDevelopment, HELLIS και Pan-Israel) ενώ οι περιοχές στις οποίες εξελίχθηκαν οι έρευνες αφορούσαν κυρίως την βορειοδυτική Πελοπόννησο και τις περιοχές του Έβρου και του Ιονίου.

Παρ' όλα αυτά, οι προσπάθειες ανεύρεσης κοιτασμάτων υδρογονάνθρακα δεν κατάφεραν να είναι συνεχείς κυρίως λόγω δύσκολων πολιτικών και οικονομικών καταστάσεων. Ωστόσο οι όποιες προσπάθειες έγιναν αφορούσαν κυρίως περιοχές ξηράς, κατά κύριο λόγο στην Δυτική Ελλάδα και όχι υποθαλάσσιες έρευνες καθότι εκεί υπήρχαν και προφανή στοιχεία ύπαρξης υδρογονάνθρακα (ΥΠΕΚΑ,xx).

Πιο συγκεκριμένα, μέχρι το 1944 έλαβαν χώρα τριάντα μία γεωτρήσεις βάθους περίπου 426μ κατά μέσω όρο, ενώ μετά το 1944 ξένες εταιρίες οι περισσότερες από τις οποίες αναφέρονται πιο πάνω ανέλαβαν δραστηριότητες εύρεσης κοιτασμάτων σε συνεργασία με το ελληνικό δημόσιο.

Μεταξύ 1953 και 1954, γίνονται τρεις γεωτρήσεις από την εταιρία Chellis στην περιοχή της Πελοποννήσου και άλλες τόσες από την εταιρία Deilmanlliosστην περιοχή του Έβρου. Ωστόσο όλες οι προαναφερθείς προσπάθειες ήταν ανεπιτυχείς, κάτι που συνεχίστηκε και με τις επόμενες έξι ερευνητικές δραστηριότητες που έλαβαν χώρα από την PanlIsrael. Γενικά η συγκεκριμένη χρονική περίοδος δεν απέφερε αποτελέσματα καθώς δεν υπήρξαν ευρήματα κοιτασμάτων τουλάχιστον σοβαρού βαθμού (Χατζηιωαννίδου, 2007).

Αρχές δεκαετίας του 1960 έως μέσα δεκαετίας του 1970

Περί τα 1960 το υπουργείο βιομηχανίας σε συνεργασία με το τότε ινστιτούτο Γεωλογία και Ερευνών Υπεδάφους αλλά και το Γαλλικό Ινστιτούτο Πετρελαίου ανέθεσαν υπό μορφή εργολαβίας και υπό του τότε ισχύοντος νομικού καθεστώτος, γεωλογικές, γεωφυσικές και γεωτρητικές έρευνες σε ολόκληρη την χερσαία Ελλάδα αποκλείοντας πάλι το θαλάσσιο υπέδαφος.

Μεταξύ 1962 και 1967 έλαβαν χώρα δεκαεφτά συνολικά γεωτρήσεις, όλες υπό την ανάθεση σε ξένες εταιρίες, από τις οποίες καμία δεν ήταν επιτυχής. Ενώ την περίοδο μεταξύ 1967 και 1974 παραχωρήθηκε στην εταιρία ANSCHUTZ οι ερευνητικές περιοχές της Θεσσαλονίκης, της Επανομής και της Κασσάνδρας όπου και εκτελέστηκαν δύο ερευνητικές χερσαίες γεωτρήσεις.

Επίσης, κατά την διάρκεια της ίδιας περιόδου μεγάλες εταιρίες πετρελαίων έλαβαν παραχωρήσεις όπως η BP στην περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας, η ESSO στην βορειοδυτική Πελοπόννησο, η HUNT στην Θεσσαλονίκη, η TEXACO στην ευρύτερη περιοχή του Θερμαϊκού, η CHEVRON στην Λήμνο και OCEANIC-COLORADO στην περιοχή του Θρακικού πελάγους. Οι παραπάνω εταιρίες πραγματοποίησαν μέσα στην διάρκεια της προαναφερόμενης χρονικής περιόδου σαράντα συνολικά γεωτρήσεις σε ξηρά αλλά και σε θάλασσα. Οι προαναφερθείς έρευνες έφεραν στο φως

ενθαρρυντικές ενδείξεις ύπαρξης κοιτασμάτων υδρογονάνθρακα ενώ παράλληλα συνέβαλαν στον εμπλουτισμό τόσο της γεωλογικής γνώσης όσο και στην ενίσχυση της πεποίθησης που αφορά το πετρελαϊκό δυναμικό της Ελλάδας (Γεωργαλά,xx).

Μπορεί οι περισσότερες από τις έρευνες αυτής της περιόδου να αποδείχθηκαν ανεπιτυχείς και να μην μπόρεσαν να φέρουν ευρήματα στο φως αλλά η ανακάλυψη των πρώτων εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων πραγματοποιήθηκε από την έρευνα της OCEANIC μεταξύ 1971 και 1974 και αποκάλυψε κοιτάσματα πετρελαίου στην περιοχή του Πρίνου, φυσικού αερίου στην περιοχή της Νότιας Καβάλας και άλλα εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα στην θαλάσσια περιοχή της Θάσου.

Μέσα δεκαετίας του 1970 έως μέσα δεκαετίας του 1990

Η συστηματική έρευνα εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην Ελλάδα άρχισε με την ίδρυση της Δημόσια Επιχείρησης Πετρελαίου (Δ.Ε.Π. Α.Ε) το 1975. Η Δημόσια Επιχείρηση Πετρελαίου ήταν ο πρώτος φορέας διαχείρισης των δικαιωμάτων του ελληνικού δημοσίου σε σχέση με την αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων. Η συγκεκριμένη περίοδος καλύπτει την έρευνα που έφερε σε πέρας ο εν λόγω φορέας από το έτος ίδρυσης του μέχρι και την εφαρμογή του νόμου 2289/95 ο οποίος είναι σε ισχύ μέχρι και σήμερα και σύμφωνα με τον οποίο αναμορφώθηκε το θεσμικό καθεστώς αδειοδοτήσεων οπότε και άρχισαν εκ νέου οι παραχωρήσεις με σκοπό την έρευνα ύπαρξης κοιτασμάτων σε ξένες εταιρίες.

Το 1975 ψηφίστηκε ο νόμος 98/75 που αφορούσε την εκμετάλλευση κοιτασμάτων στην περιοχή του Πρίνου. Επίσης, εν έτη 1976 ψηφίστηκε από την Ελληνική Βουλή ο πρώτος νόμος που αφορά τις έρευνες υδρογονανθράκων, ο νόμος 468/76 και το 1985 ιδρύθηκε η ΔΕΠ ΕΚΥ η οποία και λειτούργησε ως θυγατρική της ΔΕΠ Α.Ε που αναφέρεται παραπάνω. Στις εταιρίες ΔΕΠ ΕΚΥ και ΔΕΠ Α.Ε παραχωρήθηκαν από το Δημόσιο χωρίς την πραγματοποίηση διαγωνισμού είκοσι τέσσερις ερευνητικές άδειες σε περιοχές ξηράς και θαλάσσης συνολικής έκτασης 55.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων. Η ΔΕΠ Α.Ε αναπτύχθηκε σταδιακά, αρχικά σε συνεργασία με

διεθνής σύμβουλους. Ωστόσο στη συνέχεια απέκτησε δικά της γεωφυσικά συνεργεία, γεωτρήματα με δυνατότητα διάτρησης μέχρι 4.200 μέτρα βάθος καθώς και δικούς της ηλεκτρονικούς υπολογιστές (Καθημερινή, 2004).

Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1980 εκτελέστηκαν 747 χιλιόμετρα χερσαίων σεισμικών και 16.885 θαλασσίων, επίσης έλαβαν χώρα 58 γεωτρήσεις στην ξηρά καθώς και τρεις θαλάσσιες στις περιοχές του Θερμαϊκού και της Λήμνου. Από την ημερομηνία ίδρυσης της εταιρίας μέχρι και το τέλος 1986, η ΔΕΠ Α.Ε εκτέλεσε:

- 8.876 χιλιόμετρα σεισμικών ξηράς,
- 38.587 χιλιόμετρα σεισμικών θαλάσσης,
- εκτεταμένο Βαρυτομαγνητικό πρόγραμμα και,
- 48 χερσαίες γεωτρήσεις και 15 θαλάσσιες

Επίσης, μεταξύ 1980 και 1981 η ΔΕΠ Α.Ε πραγματοποίησε έναν νέο γύρο παραχωρήσεων υπό το καθεστώς του νόμου 468/76 που οδήγησε στην πραγματοποίηση μίας σύμβασης μίσθωσης που αφορούσε την περιοχή των Παξών με την εταιρία AGP και ακόμη μίας σύμβασης με την εταιρία SHELL (Γεωργαλά).

Εξαιρετικό ενδιαφέρον έχει η μετατροπή της ΔΕΠ Α.Ε σε ενιαίο φορέα πετρελαιοειδών με τον νόμο 1571/1985 το 1985, καθώς μιλάμε πλέον για έναν όμιλο εταιριών με διευρυμένες αρμοδιότητες οι οποίες πέρα από την έρευνα, αναζήτηση και παραγωγή υδρογονανθράκων συμπεριλάμβαναν πια και διύλιση, προμήθεια, διακίνηση, διάθεση και διατήρηση αποθεμάτων πετρελαίου και προϊόντων του. Το θέμα της έρευνας υδρογονανθράκων είχε πλέον περάσει στα χέρια ομίλου εταιριών με προφανή την ύπαρξη περισσότερων αρμοδιοτήτων, δικαιωμάτων και ευθυνών, πολλά από τα οποία μεταβιβάστηκαν στην ΔΕΠ-ΕΚΥ με την ίδρυσή της το 1986 όπως αναφέρεται και πιο πάνω. Για πολλά χρόνια αργότερα η ΔΕΠ-ΕΚΥ δραστηριοποιήθηκε σε αυτοδύναμες έρευνες οι οποίες πραγματοποιήθηκαν για λογαριασμό του δημοσίου παρέχοντας η ίδια εξοπλισμό και υπηρεσίες. Από τις έρευνες αυτές προέκυψαν δύο πολύ σημαντικά ευρήματα, αυτό του κοιτάσματος φυσικού

αερίου στην Επανομή και του κοιτάσματος ασφάλτου στην περιοχή της Ζακύνθου (Καθημερινή, 2004).

Μέσα δεκαετίας του 90 έως αρχές δεκαετίας του 2000

Το 1995 ψηφίζεται ο νόμος 2289/95 με το οποίο και ενσωματώνεται η οδηγία 94/22/ΕC με σκοπό την αναμόρφωση του ήδη υπάρχων αδειοδοτικού καθεστώτος καθώς όρισε τους όρους χορήγησης αδειών με σκοπό την αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στις χώρες μέλη. Με την ψήφιση του νόμου αυτού η ΔΕΠ ΕΚΥ απέκτησε τον ρόλο του φορέα διαχείρισης δικαιωμάτων του δημοσίου καθώς επίσης και το δικαίωμα συμμετοχής της σε κοινοπραξίες.

Έτσι , μέσα στο 1996 έλαβε χώρα ο πρώτος διεθνής γύρος παραχωρήσεων για έξι συνολικά περιοχές. Μετά τον διαγωνισμό αυτό παραχωρήθηκαν τέσσερις συνολικά περιοχές στην Ελλάδα, αυτές της βορειοδυτικής Πελοποννήσου και Αιτωλοακαρνανίας στην εταιρία Triton και αυτές των Ιωαννίνων και του δυτικού Πατραϊκού κόλπου στην εταιρία EnterpriseOil.

Πιο αναλυτικά, δαπανήθηκαν συνολικά ογδόντα πέντε εκατομμύρια ευρώ σε σεισμικές έρευνες και γεωτρήσεις. Ωστόσο οι γεωτρήσεις δεν έφτασαν στον βάθος που είχε αρχικά υπολογισθεί και συμφωνηθεί και οι έρευνες απεδείχθησαν άκαρπες. Υπήρξαν δύο βασικοί στόχοι που δεν επιτεύχθηκαν, ο πρώτος αφορούσε την περιοχή των Ιωαννίνων και την εγκατάλειψη της βαθιάς γεώτρησης που υπολογιζόταν στα 4.000 μέτρα λόγω σοβαρών τεχνικών προβλημάτων εκ μέρους της EnterpriseOil. Ο δεύτερος είχε να κάνει με την ματαίωση της εκτέλεσης της προγραμματισμένης γεώτρησης στην περιοχή του δυτικού Πατραϊκού κόλπου λόγω της εξαγοράς της εταιρίας Triton από την Amerada Hess και συνεπώς την αποχώρησή της περίπου το 2000 με 2001 (ΥΠΕΚΑ,xx).

Αξίζει να σημειωθούν τα ποσοστά με τα οποία η κάθε εταιρία συμμετείχε στις παραπάνω συμβάσεις παραχώρησης. Όσον αφορά τις ερευνητικές περιοχές της Β.Δ. Πελοποννήσου και της Ηπείρου και πιο συγκεκριμένα των Ιωαννίνων, η παραχώρηση υπεγράφη ως εξής: ENTERPRISE (Operator) με

συμμετοχή 40%, UNION TEXAS με 28%, MOL με 20% και ΔΕΠ με 12%. Επίσης σε σχέση με την παραχώρηση του Πατραϊκού κόλπου και της Αιτωλοακαρνανίας η **TRITON** (Operator) συμμετείχε με 88% και η ΔΕΠ με 12%.

Ωστόσο, το 1998 η ΔΕΠ-ΕΚΥ συγχωνεύεται με την ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ Α.Ε. (ΕΛ.ΠΕ. Α.Ε.), και την ίδια χρονιά η ΕΛ.ΠΕ. εισέρχεται στο χρηματιστήριο. Ενώ μεταξύ του χρονικού διαστήματος 1998 έως σήμερα, η μετοχοποιημένη και ιδιωτικοποιημένη ΕΛ.ΠΕ. Α.Ε., έχει επικεντρώσει το επενδυτικό της ενδιαφέρον σε ερευνητικές περιοχές του εξωτερικού όπως Βαλκάνια (Μαυροβούνιο, Αλβανία) και την Β. Αφρική (Λιβύη, Αίγυπτος) (Καθημερινή, 2004).

Αρχές πρώτης δεκαετίας του 2000 έως σήμερα

Μετά το 2001 και για την επόμενη δεκαετία δεν υπήρξε κάποια σύμβαση παραχώρησης έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων. Ωστόσο άρχισαν να τίθενται οι βάσεις για τον απαραίτητο εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου που αφορά τις μελλοντικές αδειοδοτήσεις έρευνας και εκμετάλλευσης κοιτασμάτων.

Το 2007 μέσω της τροπολογίας στο νόμο 3587 ανακλήθηκαν από το Ελληνικό Δημόσιο όλες οι παραχωρήσεις στις ΔΕΠ/ΔΕΠ-ΕΚΥ/ΕΛΠΕ, οι οποίες και επανήλθαν στο Υπουργείο Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής με εξαίρεση εκείνων της περιοχής του Πρίνου στις οποίες συμμετέχει η ΕΛΠΕ Α.Ε (Γεωργαλά, κκ).

Το νομικό καθεστώς το οποίο διέπει την διαδικασία παραχώρησης αδειών για την έρευνα, αναζήτηση και εκμετάλλευση κοιτασμάτων υδρογονάνθρακα στην Ελλάδα εκσυγχρονίστηκε μέσω του νόμου 4001/2011 ο οποίος και θέσπισε ένα ελκυστικό επιχειρηματικό περιβάλλον. Τέλος, σε δημόσια διαβούλευση βρίσκεται η αναγγελία άμεσης παραχώρησης από το Ελληνικό Δημόσιο των δικαιωμάτων του σε σχέση με την έρευνα, αναζήτηση και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων και με την διαδικασία της ανοιχτής πρόσκλησης στις περιοχές του Δυτικού Κατάκολου, των Ιωαννίνων και του Πατραϊκού κόλπου.

2 Συμβάσεις Παραχώρησης

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω υπήρξαν αρκετές συμβάσεις παραχώρησης με σκοπό την έρευνα και αναζήτηση υδρογονανθράκων που έλαβαν χώρα στα ελληνικά εδάφη. Ωστόσο, τρεις από αυτές τις συμβάσεις αποτελούν τις πιο καθοριστικές και σημαντικές καθώς οι άλλες υπήρξαν ως επί το πλείστον μεμονωμένες προσπάθειες σε χρονικές περιόδους που δεν υπήρχε το κατάλληλο νομικό και οικονομικό έδαφος λόγω κρατικής αστάθειας ή άλλων κοινωνικοπολιτικών και οικονομικών εξωγενών παραγόντων. Οι τρεις αυτές συμβάσεις, λοιπόν, οι οποίες αξίζει να εξετασθούν εκτενέστερα αφορούν την διαδικασία παραχώρησης για έρευνα και αναζήτηση κοιτασμάτων υδρογονάνθρακα στις περιοχές των Ιωαννίνων, του Κατάκολου και του Πατραϊκού κόλπου και αναλύονται παρακάτω (ΥΠΕΚΑ, 2014).

2.1.1 Σύμβαση Μίσθωσης Ιωαννίνων

- Ιστορικό ερευνών στην περιοχή της Ηπείρου

Σε γενικές γραμμές η περιοχή της Ηπείρου αποτελούσε πάντα περιοχή με έντονο ερευνητικό ενδιαφέρον όσον αφορά την αναζήτηση υδρογονανθράκων. Ενδεικτικά, θα πρέπει να αναφερθεί πως μία από τις πρώτες ερευνητικές δραστηριότητες που έχουν καταγραφεί στην ευρύτερη περιοχή της Ηπείρου έλαβε χώρα κατά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο περίπου το 1940 από τον ιταλικό στρατό. Ωστόσο οι γεωτρήσεις που πραγματοποιήθηκαν, αν και αρκετές, έφτασαν σε μικρό βάθος περίπου τριακοσίων μέτρων και απεδείχθησαν ανεπιτυχείς.

Η δεύτερη δραστηριότητα στην περιοχή για την οποία έχουμε κάποια στοιχεία έλαβε χώρα το 1960 από το ελληνικό κράτος και την I.F.P. Η δραστηριότητα αυτή δεν είχε καθαρά ερευνητικό χαρακτήρα καθώς δόθηκε κυρίως βάση στην χαρτογράφηση της περιοχής η οποία και ολοκληρώθηκε. Ωστόσο πραγματοποιήθηκαν και δύο γεωτρήσεις από την Triassic (ΥΠΕΚΑ, 2014).

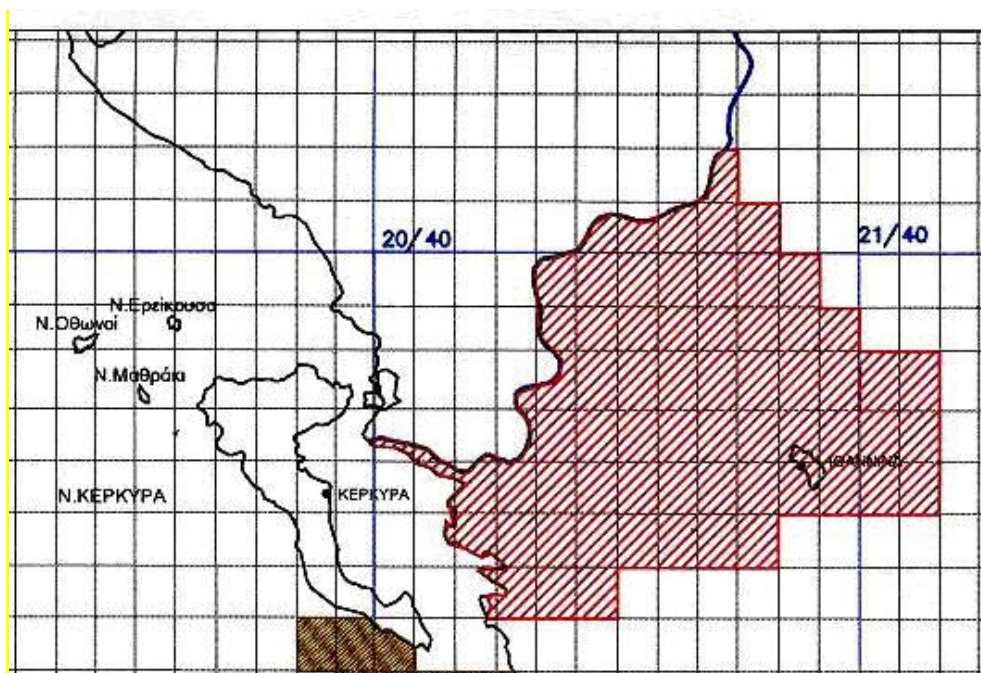
Περί τα 1989 με 1990 πραγματοποιήθηκε άλλη μία προσπάθεια διερεύνησης της περιοχής στην οποία συμπεριλήφθηκαν 1000 χιλιόμετρα σεισμικών

γραμμών και οχτώ συνολικά γεωτρήσεις. Η ερευνητική αυτή προσπάθεια έγινε από την ΔΕΠ-ΕΚΥ, λεπτομέρειες για την οποία αναφέρονται πιο πάνω και παρατηρήθηκαν διαφυγές υδρογονανθράκων.

Επίσης όπως έχει ήδη αναφερθεί παραπάνω κατά την χρονική περίοδο 1997 έως 2002 πραγματοποιήθηκε ο πρώτος διεθνής γύρος αδειοδοτήσεων με την Enterprise να υπογράφει συμφωνία παραχώρησης έρευνας και εκμετάλλευσης κοιτασμάτων υδρογονάνθρακα με το ελληνικό κράτος.

Η συμφωνία αυτή οδήγησε στην γεώτρηση “Δήμητρα 1” που πραγματοποιήθηκε μεταξύ 2001 και 2002 με στόχο τη δομή στα 4.000 μέτρα αλλά εγκαταλείφτηκε λόγω αδυναμίας διαχείρισης των υψηλών πιέσεων. Στη συνέχεια η εταιρία Enterprise στην οποία και είχε παραχωρηθεί το ερευνητικό δικαίωμα αποχώρησε και την έρευνα ανέλαβε το Ελληνικό Δημόσιο.

Όπως είναι φανερό ολόκληρη η περιοχή της Ηπείρου και όχι μόνο των Ιωαννίνων παρουσιάζει εξαιρετικό ερευνητικό ενδιαφέρον. Ωστόσο, το βόρειο τμήμα της Ηπείρου μαζί με τα Ιωάννινα είναι οι περιοχές αυτές που προσελκύουν περισσότερο τις έρευνες. Οι περιοχές αυτές φαίνονται αναλυτικότερα στην παρακάτω εικόνα και αποτελούν περιοχές ενδιαφέρουσες για βαθύς στόχους σε έντονα ορεινό ανάγλυφο. Παρ’ όλα αυτά εκτιμάται ότι θα απαιτηθεί υψηλού κόστους σεισμική και γεωτρητική έρευνα για τον εντοπισμό πετρελαιοπιθανών γεωλογικών στόχων σε μεγάλα βάθη (> 4.000 μ.) (ΥΠΕΚΑ, 2014).

Εικόνα 1: Ήπειρος Βόρειο τμήμα – Ιωάννινα

Πηγή: (ΥΠΕΚΑ, 2014)

- Χαρακτηριστικά Μίσθωσης

Τα χαρακτηριστικά μιας μίσθωσης αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων προσυμφωνούνται και υπογράφονται και από τα δύο συμβαλλόμενα μέρη με σκοπό όχι μόνο την αποπεράτωση του αρχικού σχεδίου έρευνας αλλά και την μετέπειτα εκμετάλλευση των όποιων ευρημάτων. Σχετικά με τα χαρακτηριστικά της σύμβασης παραχώρησης της περιοχής των Ιωαννίνων, πρέπει να αναφερθεί πως πρόκειται για μία έρευνα 4.187 τετραγωνικών χιλιομέτρων με συνολικά έντεκα γεωτρήσεις από τις οποίες μόνο μία έχει πραγματοποιηθεί μέχρι στιγμής το 2011 (ΥΠΕΚΑ, 2014).

Επίσης είναι αξιοσημείωτο το ότι πρόκειται για μια περιβαλλοντικά ευαίσθητη περιοχή με εξαιρετικά περίπλοκο γεωλογικό καθεστώς στην οποία όμως έχουν εντοπισθεί πολλαπλά πετρελαικά συστήματα, ρηχοί αλλά και βαθύτεροι ερευνητικοί στόχοι. Ανάλογα συστήματα έχουν παρατηρηθεί και σε γειτονικές χώρες που συνορεύουν με την περιοχή όπως η Ιταλία και η Αλβανία.

Τέλος κατά την διάρκεια όσων ερευνών έχουν έρθει σε πέρας μέχρι και σήμερα, έχουν υπάρξει διαφυγές πετρελαίου σε πολλές υποπεριοχές της ευρύτερης ερευνητικής περιοχής όπως επίσης ενδείξεις μητρικών πετρωμάτων αλλά και εμφανίσεις υδρογονανθράκων κατά την διάρκεια της γεώτρησης.

- Επενδυτικό πρόγραμμα.

Οι στόχοι της συγκεκριμένης έρευνας εστιάζουν σε ανθρακικά πετρώματα με πιθανότητα ανεύρεσης πετρελαίου στον φλύσχη ενώ οι πρωταρχικές εκτιμήσεις πιθανών αποθεμάτων που θα προκύψουν κάνουν λόγο για εκατό εκατομμύρια βαρέλια πετρέλαιο και 2 TFCαέριο.

Το επενδυτικό πρόγραμμα της παρούσας σύμβασης είναι χωρισμένο σε τρεις διαφορετικές φάσεις με βάση οικονομικά αλλά και ερευνητικά κριτήρια. Η πρώτη φάση έχει προγραμματιστεί να διαρκέσει περί τα τρία έτη και να περιέχει τα παρακάτω:

- Επανεπεξεργασία σεισμικών δεδομένων
- Γεωλογικές έρευνες
- Αερομαγνητική έρευνα
- Απόκτηση νέων σεισμικών δεδομένων 300km 2D
- Επαναδιάτρηση της γεώτρησης Δήμητρα-1

Περνώντας στην δεύτερη φάση η οποία είναι σχεδιασμένη να διαρκέσει δύο χρόνια πρόκειται να πραγματοποιηθεί η πρώτη γεώτρηση σε βάθος πέντε χιλιάδων μέτρων ή εκατό μέτρων κάτω από τη βάση των τριαδικών εβαποριτών (Energean, 2014).

Ενώ κατά την Τρίτη και τελευταία φάση διάρκειας δύο επιπλέον χρόνων θα πραγματοποιηθεί η δεύτερη γεώτρηση σε βάθος πάλι πέντε χιλιάδων μέτρων ή εκατό μέτρων κάτω από τη βάση των τριαδικών εβαποριτών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το σύνολο επενδύσεων της ερευνητικής φάσης αγγίζει τα τριάντα δύο εκατομμύρια, ενώ το σύνολο επενδύσεων στη φάση

ανάπτυξης σε περίπτωση που ανακαλυφθούν κοιτάσματα εκατό βαρελιών εκτιμάται στα πεντακόσια περίπου εκατομμύρια (ΥΠΕΚΑ, 2014).

- Ο σκοπός, τα οφέλη και η σημασία του έργου

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του υπουργείου περιβάλλοντος και ενέργειας που αφορά την υπογραφή σύμβασης μίσθωσης παραχώρησης της ευρύτερης περιοχής των Ιωαννίνων με σκοπό την αναζήτηση και εκμετάλλευση πιθανών κοιτασμάτων υδρογονάνθρακα, τέτοιου τύπου μισθώσεις αποτελούν έναν νέο τομέα στην εθνική οικονομία και παράλληλα ενισχύουν της χώρας μας ως ενεργειακό κόμβο.

Ένα βασικό όφελος της έρευνας, αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων είναι η άσκηση εθνικής κυριαρχίας καθώς των εθνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων εκ μέρους του ελληνικού δημοσίου δεδομένου η εξόρυξη πιθανών κοιτασμάτων πραγματοποιείται εντός των συνόρων της επικράτειας και συνδέεται με τον εδαφικό ή και υποθαλάσσιο πλούτο της Ελλάδας.

Συνεπώς, με την υπογραφή όχι μόνο της σύμβασης των Ιωαννίνων αλλά και των αντίστοιχων συμβάσεων μίσθωσης για τις περιοχές του Κατάκολου και του Πατραϊκού Κόλπου γίνεται δυνατή η άσκηση των προαναφερθέντων εθνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων της Ελλάδας μέσω της αξιοποίησης του εθνικού της πλούτου. Σημαντικά βέβαια είναι και τα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν από τις παραπάνω μισθώσεις τα οποία πρόκειται σταδιακά να συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας (Καθημερινή, 2016).

Ρίχνοντας μία ματιά στους όρους της προαναφερθείσας μίσθωσης θα διαπιστωθεί πως οι δαπάνες είναι υποχρέωση που βαρύνει τον Μισθωτή ο οποίος επίσης είναι υπεύθυνος για οτιδήποτε συμβεί σε σχέση με τα έργα κατά τη χρονική περίοδο της μίσθωσης. Επίσης, οι προσυμφωνημένες εργασίες εκτελούνται βασιζόμενες σε προγράμματα και προϋπολογισμούς που ο Μισθωτής είναι υποχρεωμένος να υποβάλει στον Εκμισθωτή έτσι ώστε ο τελευταίος να τα εγκρίνει. Ο Μισθωτής είναι επίσης υποχρεωμένος να διαθέτει όλα τα απαραίτητα τεχνικά μέσα για την έρευνα και την εκμετάλλευση

καθώς και ανθρώπινο δυναμικό, υλικά αλλά και τα απαιτούμενα κεφάλαια έχοντας εξ ολοκλήρου την οικονομική ευθύνη σε κάθε περίπτωση και ιδιαίτερα σε περίπτωση που οι έρευνες δεν αποφέρουν κάποιο εμπορικά εκμεταλλεύσιμο αποτέλεσμα.

Στην αντίθετη περίπτωση όμως, ο Μισθωτής έχει κάθε δικαίωμα εκμετάλλευσης των ευρημάτων καθώς με την γνωστοποίηση της ύπαρξής τους στον Εκμισθωτή, ο Μισθωτής γίνεται αυτόματα μισθωτής του δικαιώματος εκμετάλλευσής των. Επίσης, ο Μισθωτής είναι σε αυτήν την περίπτωση υποχρεωμένος αλλά και δικαιούμενος να παράγει από τα ευρήματα υδρογονάνθρακες και παραπροϊόντα τους και να τα διαθέτει με σκοπό το δικό του προσωπικό οικονομικό όφελος καταβάλλοντας όμως στον εκμισθωτή όχι μόνο το μίσθωμα αλλά και τον απαιτούμενο φόρο(Αιτιολογική Έκθεση Σύμβασης Ιωαννίνων, 2014).

Αξίζει να σημειωθεί ότι η σύμβαση μίσθωσης αφορά μεν την περίοδο έρευνας και αναζήτησης κοιτασμάτων η οποία έχει προγραμματισθεί να διαρκέσει γύρω στα επτά χρόνια και δε την περίοδο εκμετάλλευσης των όποιων ευρημάτων η οποία έχει υπολογισθεί στα είκοσι πέντε έτη από την ημερομηνία ανακάλυψης κοιτάσματος που θα μπορούσε να είναι εμπορικά εκμεταλλεύσιμο. Ωστόσο και σύμφωνα με επίσημες κρατικές πηγές τα οφέλη αλλά και η διάρκεια του έργου αυτού αναμένεται να διαρκέσουν για διάστημα σημαντικά μεγαλύτερο του προαναφερθέντος.

Όσον αφορά τα οικονομικά οφέλη της παρούσας σύμβασης για το ελληνικό κράτος, τα έσοδα του δημοσίου από την εκμετάλλευση των ευρημάτων προέρχονται από την φορολογία η οποία ανέρχεται στο 20% συν 5% περιφερειακού φόρου αλλά και το μίσθωμα. Το μίσθωμα είναι αδιαπραγμάτευτη υποχρέωση του μισθωτή ως προς το δημόσιο ανεξάρτητα από το κατά πόσο το έργο θα αποφέρει οικονομικά κέρδη στον μισθωτή ή όχι και έχει συμφωνηθεί σε ποσοστό της αξίας των εξορυσσόμενων υδρογονανθράκων που διαμορφώνεται από το ύψος της παραγωγής, του συντελεστή εισόδων και εξόδων αλλά και των γεωγραφικών, γεωλογικών και λοιπών χαρακτηριστικών της περιοχής (Αιτιολογική Έκθεση Σύμβασης Ιωαννίνων, 2014).

Όσον αφορά τα αναμενόμενα οικονομικά οφέλη της μίσθωσης περιλαμβάνουν εκτός από την αυτονόητη αύξηση των δημοσίων κερδών την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την εξασφάλιση βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος της χώρας μέσω της δημιουργίας του ταμείου αλληλεγγύης γενεών και την ενίσχυση της οικονομίας της ευρύτερης περιοχής των Ιωαννίνων μέσω της επιβολής του περιφερειακού φόρου το ποσοστό του οποίου αναφέρεται πιο πάνω.

Ένα άλλο σημαντικό όφελος που προκύπτει από την υπογραφή συμβάσεων έρευνας, αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων ανεξάρτητα από την γεωγραφική περιοχή την οποία αφορούν είναι εκτός από τις νέες θέσεις εργασίας που προφανώς γίνονται διαθέσιμες και η δημιουργία ενός νέου τομέα εθνικής οικονομίας. Από την δημιουργία του τομέα αυτού εκτιμάται πως θα προκύψει ανάγκη προμήθειας προϊόντων αλλά και υπηρεσιών και τελικά αυξημένη κατανάλωση προερχόμενη από την αυξημένη αγοραστική δύναμη του εργατικού δυναμικού που θα απασχολήσει το έργο. Εκτιμάται επίσης πως για κάθε νέα θέση εργασίας που θα προκύπτει λόγω της έρευνας υδρογονανθράκων, οι θέσεις απασχόλησης στην ευρύτερη τοπική οικονομία θα τριπλασιάζονται.

Ωστόσο, στις νομικές ρήτρες που περιλαμβάνονται σε μία τέτοιου είδους σύμβαση μίσθωσης αναφέρεται πως ο μισθωτής έχει την υποχρέωση να παρέχει στο εργατικό δυναμικό που θα προσλάβει για να φέρει σε πέρας το έργο ειδική εκπαίδευση και επιμόρφωση που θα αφορά συγκεκριμένα τον τομέα των υδρογονανθράκων, καταβάλλοντας ένα προσυμφωνημένο ποσό ετησίως. Με αυτόν τον τρόπο το εργατικό δυναμικό αποκτά την απαραίτητη, για την ολοκλήρωση του έργου, κατάρτιση η οποία προφανώς αποτελεί προσόν που μπορεί να εκμεταλλευτεί από τους εργαζόμενους και μελλοντικά.

Πρέπει επίσης να αναφερθεί και το γεγονός πως παρόλο που ο ενδεχόμενος επιχειρησιακός και οικονομικός κίνδυνος βαραίνει τον μισθωτή, το ελληνικό κράτος είναι εξασφαλισμένο όσον αφορά τα έσοδά του από το παρόν έργο εφόσον στους όρους της μίσθωσης προβλέπεται ελάχιστο πρόγραμμα εργασιών αλλά και οικονομική δέσμευση με έκδοση αντίστοιχης εγγυητικής

επιστολής. Ο μισθωτής είναι επίσης υποχρεωμένος να επενδύσει στο έργο και συνεπώς στο ελληνικό κράτος περίπου τριάντα εκατομμύρια ευρώ.

Επίσης, η σύμβαση μίσθωσης περιλαμβάνει όρους που αφορούν στην αντιμετώπιση και εφαρμογή των ισχυόντων περιβαλλοντικών νόμων αναγκάζοντας τον μισθωτή να φέρει σε πέρας την έρευνα και αναζήτηση υδρογονανθράκων συμμορφώνοντας τους τρόπους διεκπεραίωσης του έργου με έναν απολύτως συμβατό περιβαλλοντικά και νομικά τρόπο. Ακόμη, στην σύμβαση μίσθωσης δεν περιλαμβάνονται ευνοϊκές ως προς τον μισθωτή συνθήκες που να αφορούν περιβαλλοντικά θέματα, γεγονός που αυτόματα συνεπάγεται την συμμόρφωση του μισθωτή όχι μόνο με την ισχύουσα περιβαλλοντική νομοθεσία αλλά και με ενδεχόμενη μελλοντική και αυστηρότερη (Αιτιολογική Έκθεση Σύμβασης Ιωαννίνων,2014).

Τέλος, η υπογραφή της σύμβασης αυτής ενισχύει την θέση της Ελλάδας στο διεθνές επενδυτικό σκηνικό καθώς αποτελεί μία δυναμική μορφή σύμπραξης και συνύπαρξης ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Αποτελεί συνεπώς απόδειξη της εμπιστοσύνης ξένων επενδυτών στο ελληνικό επενδυτικό περιβάλλον, ενώ παράλληλα στηρίζει την εισαγωγή εξειδικευμένων επιστημονικών γνώσεων και τεχνικών που αφορούν την έρευνα και εκμετάλλευση κοιτασμάτων υδρογονάνθρακα από μεγάλες πετρελαϊκές εταιρίες στη χώρα μας.

- Τα κύρια σημεία της σύμβασης μίσθωσης

Αναλύοντας τα κύρια σημεία της σύμβασης μίσθωσης έρευνας, αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων για την ευρύτερη περιοχή των Ιωαννίνων, λαμβάνουμε υπόψη τα κάτωθεν κυριότερα.

Αρχικά, στο εισαγωγικό μέρος της σύμβασης βλέπουμε επεξηγήσεις ορισμών, όρων και εννοιών στις οποίες βασίζονται τα άρθρα που ακολουθούν. Παραδείγματα των παραπάνω αποτελούν βασικοί όροι όπως Μίσθωση, Μισθωτής και Μίσθωμα.

Στα άρθρα ένα, δύο και τρία που ακολουθούν περιγράφονται το αντικείμενο σύμβασης, η βασική υποχρέωση τήρησης των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που βαρύνουν και τα δύο μέλη της σύμβασης καθώς και οι χρονικές περίοδοι στις οποίες χωρίζεται το έργο όπως αναφέρονται λεπτομερώς παραπάνω. Επίσης περιγράφονται και οι υποχρεώσεις του μισθωτή σε κάθε στάδιο του έργου, ερευνητικό ή μη. Πιο συγκεκριμένα οι παράγραφοι 2.2 και 2.3 αναφέρονται στους όρους υπό τους οποίους το στάδιο ερευνών είναι πιθανό να παραταθεί. Είναι σημαντικό να τονίσουμε πως σύμφωνα με τους όρους αυτούς ο μισθωτής οφείλει να έχει εκτελέσει το ελάχιστο πρόγραμμα εργασιών και να έχει προχωρήσει στις ελάχιστες υποχρεωτικές δαπάνες που αντιστοιχούν στην κάθε φάση προκειμένου να μεταβεί στην επόμενη (Σχέδιο Νόμου Σύμβασης Ιωαννίνων, 2014).

Αξιοσημείωτο είναι και το περιεχόμενο του άρθρου τέσσερα το οποίο αναφέρεται στην τεχνική επιτροπή που από κοινού συγκροτούν το δημόσιο και ο μισθωτής και της οποίας ο ρόλος είναι συμβουλευτικός επί των θεμάτων που αφορούν το ετήσιο πρόγραμμα εργασιών, το πρόγραμμα αποτίμησης καθώς και το πρόγραμμα ανάπτυξης και παραγωγής των αναληφθέντων κοιτασμάτων.

Ενώ στο άρθρο πέντε βλέπουμε την διαδικασία η οποία ακολουθείται από τον μισθωτή έτσι ώστε να υποβάλει κάθε χρόνο πρόγραμμα εργασιών και προϋπολογισμό καθώς και την διαδικασία αποδοχής των παραπάνω από το δημόσιο.

Ωστόσο ο μισθωτής έχει το δικαίωμα να παραιτηθεί των καθηκόντων αλλά και των δικαιωμάτων που απέκτησε υπογράφοντας την σύμβαση μίσθωσης επί του συνόλου της ερευνητικής περιοχής ή και τμήματος αυτής. Το δικαίωμα αυτό καθώς και οι όροι υπό τους οποίους μπορεί να το εκμεταλλευθεί ο μισθωτής περιγράφονται (Σχέδιο Νόμου Σύμβασης Ιωαννίνων, 2014).

Τα άρθρα επτά και οκτώ καθορίζουν τις ενέργειες και τις υποχρεώσεις του μισθωτή σε περίπτωση ανακάλυψης εμπορεύσιμων κοιτασμάτων στην ερευνητική περιοχή καθώς και την διάρκεια του σταδίου εκμετάλλευσης αντίστοιχα. Όπως αναφέρεται και πιο πάνω η περίοδος εκμετάλλευσης ξεκινά με την γνωστοποίηση της ανακάλυψης η οποία αποτελεί υποχρέωση του

μισθωτή απέναντι στο ελληνικό κράτος και διαρκεί εικοσιπέντε έτη όπως ορίζει το άρθρο επτά.

Σημαντικό είναι και το άρθρο εννιά καθώς ορίζει τις υποχρεώσεις και ευθύνες του μισθωτή έναντι του δημοσίου και αφορούν την εκτέλεση εργασιών στη συμβατική περιοχή κατά την διάρκεια της σύμβασης μίσθωσης. Ενώ στο άρθρο δέκα περιέχονται και πιστοποιούνται τα δικαιώματα του μισθωτή σε σχέση με την ευρύτερη ερευνητική περιοχή.

Τα επόμενα άρθρα στα οποία είναι σημαντικό να αναφερθούν είναι τα άρθρα έντεκα, δεκατέσσερα και δεκαπέντε. Το άρθρο έντεκα ρυθμίζει την πιθανότητα ανακάλυψης κοιτασμάτων υδρογονανθράκων σε περίπτωση που αυτά ανακαλυφθούν εκτός των ορίων της περιοχής που ορίζει η σύμβαση αλλά εντός των ορίων άλλης περιοχής που έχει παραχωρηθεί από το δημόσιο σε έτερο ανάδοχο μέσω άλλης σύμβασης μίσθωσης. Στην περίπτωση αυτή το άρθρο επιβάλλει στον μισθωτή την υποχρέωση ενοποίησης της έρευνας και εκμετάλλευσης του κοιτάσματος σε συνεργασία με τον έτερο ανάδοχο. Σημαντική όμως είναι και η περίπτωση στη οποία ο μισθωτής ανακαλύψει εμπορεύσιμα κοιτάσματα εκτός των ορίων της συμβατικής περιοχής, σε περιοχή όμως που δεν έχει παραχωρηθεί σε κάποιον άλλον μισθωτή. Σε αυτήν την περίπτωση ο μισθωτής έχει την υποχρέωση να υποβάλλει ενιαίο πρόγραμμα ανάπτυξης στον αρμόδιο υπουργό το οποίο θα συμπεριλαμβάνει και την περιοχή στην οποία ανακαλύφθηκαν τα όποια κοιτάσματα (Σχέδιο Νόμου Σύμβασης Ιωαννίνων, 2014).

Το άρθρο δεκατέσσερα (Σχέδιο Νόμου Σύμβασης Ιωαννίνων, 2014) αποτελεί κύριο σημείο της σύμβασης καθώς ρυθμίζει θέματα φορολογίας των συμμισθωτών και θέτει όρους και κανόνες στον υπολογισμό των εσόδων και εξόδων εκμετάλλευσης. Σύμφωνα με αυτούς ο κάθε συμμισθωτής υποχρεούται να καταβάλει ειδικό φόρο εισοδήματος που ισούται με είκοσι τοις εκατό καθώς και περιφερειακό φόρο της τάξεως του πέντε τοις εκατό. Το άρθρο κάνει σαφές ότι δεν υπάρχει καμία άλλη φορολογική υποχρέωση, εξαιρώντας τις παραπάνω, εκ μέρους του εκάστοτε μισθωτή εκτός από συγκεκριμένες εξαιρέσεις τις οποίες παραθέτει με κάθε σαφήνεια.

Όσον αφορά στο άρθρο δεκαπέντε (Σχέδιο Νόμου Σύμβασης Μίσθωσης Ιωαννίνων, 2014) ορίζει τα επιπλέον ανταλλάγματα που οφείλει να καταβάλει ο μισθωτής στο δημόσιο εξαιρώντας βέβαια το μίσθωμα το οποίο ορίζεται από το άρθρο δεκατρία. Τα ανταλλάγματα στα οποία αναφέρεται το άρθρο δεκαπέντε αφορούν κυρίως στρεμματικές αποζημιώσεις που κλιμακώνονται κατά την μετάβαση από την μία φάση στην επόμενη αλλά και σε άλλες οικονομικές υποχρεώσεις του μισθωτή ως προς το δημόσιο όπως την εφάπαξ καταβολή κατά την υπογραφή αλλά και άλλες εφάπαξ καταβολές που καθίστανται πληρωτέες με την επίτευξη διάφορων επιπέδων ημερήσιας παραγωγής. Στο ίδιο άρθρο συμπεριλαμβάνονται και οι υποχρεώσεις του μισθωτή να καταβάλει δαπάνες για την εκπαίδευση και επιστημονική κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού που θα χρησιμοποιηθεί στο έργο όπως αναφέρεται και πιο πάνω.

Τα υπόλοιπα άρθρα της σύμβασης μίσθωσης περιλαμβάνουν όρους, υποχρεώσεις και δικαιώματα των συμβαλλόμενων μερών γενικά αλλά και σε συγκεκριμένες φάσης του έργου. Σημαντικό είναι το άρθρο τριάντα το οποίο και ορίζει ως εφαρμοστέο δίκαιο το ελληνικό αλλά και το άρθρο τριανταένα το οποίο περιλαμβάνει όρους περί της ισχύος και πιθανής ασυμφωνίας του κύριου μέρους της σύμβασης μίσθωσης με τα παραρτήματα αυτής.

Τέλος, εξαιρετική σημασία έχουν και τα έξι παραρτήματα που περιλαμβάνονται στο τέλος της σύμβασης μίσθωσης το περιεχόμενο των οποίων έχει ως εξής: στο παράρτημα Α ορίζεται επακριβώς η συμβατική περιοχή με παραπομπή σε στοιχειώδη ορθογώνια, ενώ το παράρτημα Β περιέχει χάρτη της περιοχής αυτής. Το παράρτημα Γ καθορίζει την διαδικασία τήρησης λογαριασμών εισόδων και εξόδων, τις αρχές οικονομικής διαχείρισης, διάφορα διαδικαστικά θέματα πληρωμών, το περιεχόμενο δηλώσεων και αναφορών που πρόκειται να υποβάλει ο μισθωτής κατά τη διάρκεια της σύμβασης μίσθωσης και τα δικαιώματα πρόσβασης και ελέγχου του δημοσίου στα βιβλία και τα στοιχεία του μισθωτή. Στο παράρτημα Δ δε, ορίζονται τα στοιχεία και οι πληροφορίες που οφείλει να υποβάλει ο μισθωτής πριν την όρυξη γεώτρησης και το παράρτημα Ε ορίζει τις υποχρεώσεις ασφάλισης που έχει ο μισθωτής απέναντι στους εργαζόμενους στο έργο. Τέλος το παράρτημα ΣΤ έχει ιδιαίτερη σημασία για τον μισθωτή καθώς αποτελεί

υπόδειγμα της εγγυητικής επιστολής που υποχρεούται να προσκομίσει στο κράτος (Σχέδιο Νόμου Σύμβασης Ιωαννίνων, 2014).

2.2.2 Σύμβαση μίσθωσης Κατάκολου

Άλλη μία εξαιρετικά σημαντική σύμβαση μίσθωσης ελληνικής περιοχής με σκοπό την έρευνα, αναζήτηση και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων είναι αυτή της περιοχής του Κατάκολου. Παρακάτω παρατίθενται περισσότερα στοιχεία για τη συγκεκριμένη σύμβαση όπως τα χαρακτηριστικά της, το επενδυτικό πρόγραμμα, ο σκοπός, τα οφέλη και τα κύρια σημεία της.

- Χαρακτηριστικά Μίσθωσης

Η ύπαρξη κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου στην ευρύτερη περιοχή του Κατάκολου είναι αποδεδειγμένη. Η έρευνα αφορά μία περιοχή 542 τετραγωνικών χιλιομέτρων συνολικά και καλύπτει χερσαίο και υποθαλάσσιο έδαφος. Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής εκτιμάται πως θα αποφέρουν την συλλογή περίπου 1200 με 1400 βαρελιών κοιτάσματος την ημέρα.

Επίσης το θαλάσσιο βάθος το οποίο θα ερευνηθεί κυμαίνεται περίπου στα 200 με 2500 μέτρα ενώ υπάρχει δυνατότητα εκμετάλλευσης και από την στεριά. Ωστόσο πρόκειται για μία περιοχή περιβαλλοντικά ευαίσθητη με πολύπλοκη γεωλογική δομή και χαμηλή ποσότητα σεισμικών (iefimerida, 2016).

- Ιστορικό ερευνών

Το ιστορικό των ερευνών που έχουν λάβει χώρα στην περιοχή έχει να μας πει πολλά για την πιθανή εξέλιξη του έργου στο οποίο αφορά η μίσθωση και δείχνει τους λόγους για τους οποίους το Κατάκολο αποτελεί μία ελκυστική ερευνητικά περιοχή.

Αρχικά έχουν πραγματοποιηθεί σεισμικές έρευνες κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1970 και 1980. Ωστόσο η επανεπεξεργασία της περιοχής καθίσταται απαραίτητη με σύγχρονα μέσα, μεθόδους και τεχνικές έτσι ώστε να επιτευχθούν περισσότερο αξιόπιστα στοιχεία.

Ωστόσο κατά τη γεώτρηση W.KAT-1 που πραγματοποιήθηκε το 1981 απεδείχθη η ύπαρξη κοιτασμάτων φυσικού αερίου και συμπυκνωμάτων. Επίσης κατά τη γεώτρηση W.KAT-2 που έλαβε χώρα το 1982, πραγματοποιήθηκε δοκιμή παραγωγής αερίου από δύο ζώνες. Τέλος η γεώτρηση S.KAT-1 που ήρθε σε πέρας στο νότιο Κατάκολο, υπήρξαν ενδείξεις πετρελαίου και αερίου από τρισσικής ηλικίας λατυποπαγή (ΥΠΕΚΑ, 2014).

Στην παρακάτω εικόνα φαίνονται κοιτάσματα του δυτικού Κατακόλου που ανακαλύφθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1980 (iefimerida, 2016).

Εικόνα 2: Δορυφορικός Χάρτης Κατακόλου

Πηγή: (IENE, 2012)

- Επενδυτικό πρόγραμμα

Το επενδυτικό πρόγραμμα για την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στην ευρύτερη περιοχή του Κατάκολου χωρίζεται σε δύο ξεχωριστές φάσεις έρευνας και επεξεργασίας ευρημάτων.

Η πρώτη φάση έχει διάρκεια δύο έτη στα οποία συμπεριλαμβάνεται η επανεπεξεργασία των υπαρχόντων σεισμικών δεδομένων, οι μελέτες ανάπτυξης, η εκτίμηση και ο προγραμματισμός παραγωγικής γεώτρησης καθώς και η μελέτη πιθανών περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Τέλος στην πρώτη αυτή φάση συμπεριλαμβάνεται και η πραγματοποίηση της πρώτης γεώτρησης.

Όσον αφορά τη δεύτερη φάση, έχει διάρκεια τρία έτη και σκοπό την απόκτηση νέων σεισμικών δεδομένων σε διακόσια τετραγωνικά χιλιόμετρα εφόσον χρειαστούν για την αποπεράτωση του έργου. Επίσης, σκοπεύει στην εφαρμογή του αναθεωρημένου προγράμματος γεωτρήσεων και την πραγματοποίηση μίας ακόμη γεώτρησης με την μορφή της επιβεβαιωτικής αλλά και παραγωγικής.

Το σύνολο επενδύσεων της ερευνητικής φάσης ανέρχεται στα δεκαπέντε εκατομμύρια ευρώ ενώ το σύνολο επενδύσεων της φάσης ανάπτυξης σε περίπτωση ανακάλυψης πέντε εκατομμυρίων βαρελιών εκτιμάται στα πενήντα εκατομμύρια ευρώ (ΥΠΕΚΑ, 2014).

- Ο σκοπός, τα οφέλη και η σημασία του έργου

Η παρούσα σύμβαση μίσθωσης που αφορά την ερευνητική περιοχή του Κατάκολου υπεγράφη το 2014 και αποτελεί μαζί με αυτές των Ιωαννίνων και του Πατραϊκού κόλπου σημαντικό τομέα της εθνικής οικονομίας καθώς ενισχύει σημαντικά τη θέση της Ελλάδας ως ενεργειακού κόμβου.

Ωστόσο τα οφέλη του συγκεκριμένου έργου δεν αλλάζουν σε σχέση με αυτά που έχουν ήδη αναλυθεί στο παραπάνω κεφάλαιο με θέμα την σύμβαση έρευνας, αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην περιοχή των Ιωαννίνων.

Βασική διαφορά βέβαια αποτελεί η ερευνητική περίοδος η οποία έχει συμφωνηθεί μέσω της σύμβασης και η οποία ανέρχεται στα πέντε έτη σε αντίθεση με την αντίστοιχη περίοδο που αφορά την σύμβαση των Ιωαννίνων. Η ερευνητική αυτή περίοδος πιθανότατα έχει καθοριστεί με βάση τις απαραίτητες ανάγκες της εκάστοτε έρευνας. Όπως είδαμε και παραπάνω έχουν πραγματοποιηθεί και στο παρελθόν σημαντικές έρευνες στην περιοχή του Κατάκολου οι οποίες απέδειξαν την ύπαρξη κοιτασμάτων. Συνεπώς η ερευνητική ανάγκη στην συγκεκριμένη περίπτωση είναι μικρότερη συγκριτικά με αυτή στην περίπτωση της περιοχής των Ιωαννίνων (Αιτιολογική Έκθεση Σύμβασης Κατάκολου, 2014).

Το παραπάνω γεγονός αφενός αφαιρεί χρόνο από την ερευνητική περίοδο κατά τον οποίο η συμβασιούχος ιδιωτική εταιρία θα είχε την υποχρέωση να καταβάλει το αντίστοιχο μίσθωμα στο ελληνικό δημόσιο, αφετέρου φέρνει πιο κοντά την χώρα αλλά και την ιδιωτική πλευρά στην επίτευξη του στόχου που είναι η εκμετάλλευση των ανακαλυφθέντων κοιτασμάτων και συνεπώς οι αντίστοιχες οικονομικές απολαβές σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα οφέλη που πρόκειται να αποφέρει η ολοκλήρωση του έργου.

Εξίσου σημαντικό είναι δε το γεγονός πως η πλευρά του ελληνικού δημοσίου είναι και πάλι εξασφαλισμένη σε σχέση με οποιοδήποτε πιθανό οικονομικό ρίσκο μπορεί να προκύψει μελλοντικά αφού η θέση του, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις είναι σαφώς διαχωρισμένα από αυτά του μισθωτή.

Αντίθετα, στα περιεχόμενα της σύμβασης γίνεται ξεκάθαρο πως ο μισθωτής αναλαμβάνει το όποιο οικονομικό ρίσκο προκύψει από την αποπεράτωση του έργου και υποχρεούται, εκτός από την απαραίτητη καταβολή του συμφωνημένου μισθώματος και των φόρων που προκύπτουν από την σύμβαση, να επενδύσει τουλάχιστον το ποσό των 15,6 εκατομμυρίων ευρώ. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα παραπάνω ποσά αποτελούν οικονομικές υποχρεώσεις του μισθωτή προς το ελληνικό δημόσιο ανεξάρτητα από το πόσο κερδοφόρο θα αποδειχθεί το όλο εγχείρημα (Αιτιολογική Έκθεση Σύμβασης Κατάκολου, 2014).

- Τα κύρια σημεία της σύμβασης μίσθωσης

Η σύμβαση μίσθωσης της περιοχής του Κατάκολου περιέχει σχεδόν πανομοιότυπα σημεία και άρθρα με την προαναφερθείσα σύμβαση της περιοχής των Ιωαννίνων. Συνεπώς η σημασία και των περιεχόμενων των άρθρων ένα ως επτά είναι η ίδια με αυτήν της σύμβασης των Ιωαννίνων.

Αξιοπρόσεκτη είναι επίσης η λεπτομέρεια που περιέχεται στο άρθρο οκτώ το οποίο αφορά την διαχώριση μεταξύ των δύο προκαθορισμένων περιόδων, αυτής του ερευνητικού σταδίου και αυτής του σταδίου εκμετάλλευσης, αλλά και στην πιθανή παράτασή της περιόδου εκμετάλλευσης σε περίπτωση που αυτό καταστεί αναγκαίο. Το άρθρο ορίζει πως υφίσταται το ενδεχόμενο δύο παρατάσεων της προαναφερθείσας περιόδου, η κάθε μία από τις οποίες μπορεί να έχει διάρκεια έως και πέντε χρόνια. Αυτό σημαίνει πως σε περίπτωση που πιθανή παράταση του έργου καθοριστεί αναγκαία το κράτος αλλά και ο ιδιώτης δικαιούχος θα επωφεληθούν της όποιας κερδοφορίας του έργου για το μέγιστο χρονικό διάστημα των δέκα επιπλέον χρόνων μετά το πέρας των πρώτων εικοσιπέντε που ορίζονται αρχικά από την σύμβαση (Σχέδιο Νόμου Σύμβασης Κατάκολου, 2014).

Αξιοσημείωτο βέβαια είναι και το άρθρο δεκατρία το οποίο ορίζει τη μέθοδο υπολογισμού και τη διαδικασία καταβολής του ετήσιου μισθώματος από τον μισθωτή και σύμφωνα με το οποίο το μίσθωμα δεν είναι απαραίτητο να καταβάλλεται σε χρήματα αλλά μπορεί να καταβληθεί και σε είδος εκ της παραγωγής.

Εξίσου σημαντικό είναι και το άρθρο δεκατέσσερα ο οποίο όπως και στην προαναφερθείσα σύμβαση μίσθωσης αφορά την φορολογία που καταβάλλεται από τον μισθωτή το ποσό της οποίας ρυθμίζεται με 20% συντελεστή φορολόγησης επί των κερδών και επιπλέον 5% περιφερειακού φόρου.

Μεγάλη σημασία πρέπει να δοθεί και στο άρθρο δεκαεννιά, εκτός των άλλων, το οποίο σημειώνει και καθορίζει τα αρχεία τα οποία πρέπει να τηρούνται από τον μισθωτή και αφορούν δεδομένα και πληροφορίες που οφείλει να τηρεί σε σχέση με την εξέλιξη του έργου. Στο ίδιο άρθρο επίσης καθορίζονται και οι όροι πρόσβασης του δημοσίου στα παραπάνω αρχεία καθώς και οι όροι

χρήσης των δεδομένων που έχουν ήδη παραχθεί από το δημόσιο σε σχέση με την συμβατική περιοχή και στα οποία ο μισθωτής έχει να δικαιώμα να έχει πρόσβαση. Τέλος, περιέχει θέματα εμπιστευτικότητας μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών σχετικά με τις προαναφερθείσες ενέργειες (Σχέδιο Νόμου Σύμβασης Κατάκολου, 2014).

Όσον αφορά τα υπόλοιπα άρθρα και ρήτρες, παραμένουν σχεδόν πανομοιότυπα με αυτά της σύμβασης μίσθωσης που αφορά την περιοχή των Ιωαννίνων. Εξέχουσα σημασία βέβαια έχουν άρθρα που αφορούν στις υποχρεώσεις και στα δικαιώματα των δύο μερών της σύμβασης καθώς και στον διαχωρισμό των οικονομικών και περιβαλλοντικών ευθυνών, οι οποίες βαρύνουν ως επί το πλείστον τον ιδιώτη μισθωτή και όχι το ελληνικό δημόσιο.

Τέλος η σύμβαση περιέχει τα αντίστοιχα, με αυτά της σύμβαση Ιωαννίνων, παραρτήματα τα οποία είναι επίσης έξι και παρατίθενται κα πάλι με τον ίδιο τρόπο διατηρώντας το ίδιο περιεχόμενο (Αιτιολογική Έκθεση Σύμβασης Κατάκολου, 2014).

2.2.3 Σύμβαση Μίσθωσης Πατραϊκού κόλπου

Η σύμβαση μίσθωσης που αφορά την περιοχή του Πατραϊκού κόλπου υπεγράφη την 14^η Μαΐου του 2014 ενώ οι εταιρίες Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε, Edison International S.p.A και Petroceltic Resourcesplc. αποτελούν συμμισθωτές στην παρούσα σύμβαση η οποία πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με την διαγωνιστική διαδικασία της ανοικτής πρόσκλησης. Η διαδικασία αυτή προβλέπεται από τον νόμο στο άρθρο 2 παράγραφος 17, περίπτωση γ του ν.2289/1995 όπως αυτός τροποποιήθηκε με το άρθρο 156 παράγραφος 10 του ν.4001/2011.

- Ο σκοπός, τα οφέλη και η σημασία του έργου

Η υπογραφή της σύμβασης αυτής αποτέλεσε ιδιαίτερα σημαντική εξέλιξη για την χώρα καθώς επανεκκίνησε την διαδικασία έρευνας υδρογονανθράκων στην Ελλάδα δημιουργώντας τις κατάλληλες προϋποθέσεις για ουσιαστική συμμετοχή του τομέα αυτού στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας.

Η εξέλιξη αυτή επιβεβαιώνει την δυνατότητα δημιουργίας ενός νέου παραγωγικού μοντέλου αξιοποίησης του ορυκτού πλούτου της Ελλάδος, φυσικά ακολουθώντας τους απαραίτητους οικολογικούς κανόνες εξασφάλισης σεβασμού του περιβάλλοντος, το οποίο θα προσφέρει ισχυρά οικονομικά οφέλη στις τοπικές κοινωνίες των ερευνητικών περιοχών και παράλληλα δημόσια έσοδα για τον κρατικό προϋπολογισμό (Αιτιολογική Έκθεση Σύμβασης Πατραϊκού Κόλπου, 2014).

Συνεπώς βλέπουμε πως και οι τρεις προαναφερθείσες συμβάσεις μίσθωσης παραχώρησης της έρευνας, αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων συνεπάγονται ένα σημαντικό όφελος, αυτό της δημιουργίας και ενδυνάμωσης εθνικής οικονομίας. Ωστόσο δεν είναι το μόνο όφελος που δημιουργείται με τις παραπάνω συμβάσεις. Η άσκηση εθνικής κυριαρχίας εντός των χερσαίων ορίων και χωρικών υδάτων του κράτους καθώς και εθνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων εκ μέρους του ελληνικού δημοσίου επί των πηγών υδρογονανθράκων είναι παράγοντες που σαφώς ενισχύονται και ενδυναμώνονται μέσω των συμβάσεων αυτών καθώς η εξόρυξη πιθανών κοιτασμάτων συνδέεται με το έδαφος, ή και τον υποθαλάσσιο χώρο, της Ελλάδας.

Όσον αφορά βασικές διαφορές μεταξύ της μίσθωσης της περιοχής του Πατραϊκού κόλπου σε σύγκριση με τις συμβάσεις στις οποίες έχουμε ήδη αναφερθεί, σημαντική είναι η διαφορά των ετών του ερευνητικού σταδίου της κάθε σύμβασης. Σύμφωνα με την σύμβαση μίσθωσης του Πατραϊκού κόλπου το έργο διαιρείται σε δύο στάδιο, όπως και τα προηγούμενα, το ερευνητικό και αυτό της εκμετάλλευσης. Η διαφορά έγκειται στη διάρκεια των σταδίων αυτών, η οποία στην προκειμένη περίπτωση έχει συμφωνηθεί στα οκτώ έτη για το ερευνητικό στάδιο και στα εικοσιπέντε για το στάδιο εκμετάλλευσης. Όπως φαίνεται λοιπόν δίδεται μεγαλύτερο χρονικό περιθώριο για την επίτευξη

διερευνητικών στόχων στην περίπτωση της περιοχής του Πατραϊκού κόλπου σε σύγκριση με αυτά που δόθηκαν στις άνωθεν περιπτώσεις της περιοχής των Ιωαννίνων και του Κατάκολου αντίστοιχα (ΥΠΕΚΑ, 2014).

Αυτό είναι πιθανό να συμβαίνει είτε λόγω μεγαλύτερου γεωγραφικού μεγέθους της περιοχής ή πιθανών γεωγραφικών και εδαφικών δυσκολιών που περιορίζουν τις έρευνες, είτε επειδή η περιοχή πιθανότατα κρίθηκε ότι χρίζει μεγαλύτερης διάρκειας έρευνας λόγω έλλειψης προηγούμενων ερευνών. Όσον αφορά το στάδιο εκμετάλλευσης των πιθανών κοιτασμάτων που υπάρχουν στην περιοχή, η διάρκειά του ανέρχεται στα εικοσιπέντε έτη όπως ακριβώς και στις δύο προηγούμενες συμβάσεις που αναλύονται παραπάνω.

- Τα κύρια σημεία της σύμβασης μίσθωσης

Τα κύρια σημεία της παρούσας σύμβασης δεν διαφέρουν σχεδόν καθόλου με αυτά των συμβάσεων που εξετάστηκαν παραπάνω. Όπως είναι αναμενόμενο η θέση και ανάμειξη του ελληνικού δημοσίου στη συμφωνία αυτή είναι οικονομικά και επενδυτικά καλυμμένη καθώς οποιοδήποτε οικονομικό ρίσκο που αφορά σε πιθανή μελλοντική ζημία βαραίνει την πλευρά του ιδιώτη μισθωτή.

Επίσης υπάρχουν οι ανάλογες ρυθμίσεις υποχρεώσεων και δικαιωμάτων των δύο πλευρών που αφορούν σε οικονομικούς, επενδυτικούς, περιβαλλοντικούς, φορολογικούς και όχι μόνο παράγοντες. Οι ρυθμίσεις αυτές τοποθετούνται στους όρους της σύμβασης με ακριβώς τον ίδιο τρόπο και στα ίδια άρθρα που έχουν τοποθετηθεί και οι αντίστοιχες στις προαναφερθείσες συμβάσεις και για αυτό τον λόγο δεν θα εξετασθούν εκ νέου συγκεκριμένα για την παρούσα σύμβαση.

Αξίζει όμως να αναλυθούν και τα παρακάτω ρυθμιστικά άρθρα της σύμβασης τα οποία έχουν ιδιαίτερη σημασία για την διεκπεραίωση του έργου. Σύμφωνα με το άρθρο 18 (Σχέδιο Νόμου Σύμβασης Πατραϊκού Κόλπου, 2014), ο μισθωτής δύναται να υποχρεωθεί να πωλεί τους παραγόμενους υδρογονάνθρακες και τα προϊόντα αυτών κατά προτεραιότητα ή και αποκλειστικότητα στο ελληνικό δημόσιο σε περιπτώσεις πολέμου, απειλής

πολέμου ή άλλης πιθανής έκτακτης ανάγκης. Σημασία του άρθρου αυτού είναι εξαιρετικά κύρια δεδομένης της γεωγραφικής θέσης της Ελλάδας (Αιτιολογική Έκθεση Σύμβασης Πατραϊκού Κόλπου, 2014).

Σημαντικό επίσης είναι και το άρθρο 20 (Σχέδιο Νόμου Σύμβασης Πατραϊκού Κόλπου, 2014) το οποίο καθορίζει τις προϋποθέσεις εκείνες σύμφωνα με τις οποίες ο μισθωτής ή και ο συμμισθωτής εφόσον υπάρχει δικαιούνται να μεταβιβάσουν το σύνολο ή μέρος των δικαιωμάτων τους από τη σύμβαση μίσθωσης. Ιδιαίτερα λεπτομερώς εξετάζονται οι περιπτώσεις εκείνες όπου βασική προϋπόθεση για την εγκυρότητα της μεταβίβασης είναι η συναίνεση του δημοσίου.

Τέλος σημαντικό είναι και το άρθρο 27 (Σχέδιο Νόμου Σύμβασης Πατραϊκού Κόλπου, 2014) σύμφωνα με το οποίο καθορίζεται το δικαίωμα που έχει ο μισθωτής στην αναστολή των υποχρεώσεών του κατά το ερευνητικό στάδιο λόγω πιθανών καθυστερήσεων στην έκδοση διοικητικών αδειών πέραν των νόμιμων προκαθορισμένων προθεσμιών.

Όσον αφορά τα παραρτήματα της συγκεκριμένης σύμβασης μίσθωσης, είναι ακριβώς τα ίδια έξι που εμπεριέχονται και στις συμβάσεις Ιωαννίνων και Κατάκολου για τα οποία γίνεται λόγος σε προηγούμενα κεφάλαια.

3. Σχετική Νομοθεσία

3.1 Νόμος 2289/1995

Ο νόμος 2289/1995 ψηφίστηκε τον Φεβρουάριο του 1995 και περιλαμβάνει άρθρα που αφορούν τα δικαιώματα του δημοσίου όσον αφορά την έρευνα, αναζήτηση και εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων, τη συμμετοχή του δημοσίου στις παραπάνω διαδικασίες, περιγραφές που αφορούν την ιδιότητα των αναδόχων και τις υποχρεώσεις του. Επίσης περιλαμβάνει αναλυτικές πληροφορίες περί εκτέλεσης των εργασιών του έργου, τα δικαιώματα του δημοσίου όσον αφορά την αγορά των κοιτασμάτων ή των προϊόντων τους, την φορολογία που υποχρεούται να καταβάλει ο ανάδοχος φορέας και τη λήξη των εργασιών ή και αναστολή τους. Τέλος σημαντικό είναι το γεγονός πως ο παρών νόμος περιλαμβάνει και τροποποιήσεις διατάξεων παλαιότερων νόμων όπως του νόμου 336/1976 (ΦΕΚ 27, 1995).

Πιο αναλυτικά ο νόμος αυτός αποτελείται από τέσσερα ξεχωριστά κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο φέρει τον τίτλο Άσκηση των “Δικαιωμάτων του Δημοσίου” και αποτελείται από τέσσερα συνολικά άρθρα. Το πρώτο άρθρο έχει ως περιεχόμενο την επεξήγηση όλων των ορισμών που είναι απαραίτητο να κατανοηθούν όχι μόνο για την κατανόηση του νόμου αλλά και για την σωστή διεκπεραίωση τυχόν έργων αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων. Ενδεικτικά στο άρθρο ένα του νόμου 2289/1995 περιλαμβάνονται ορισμοί που αφορούν την νομική έννοια των λέξεων Υδρογονάνθρακες, Παραπροϊόντα, Αναζήτηση και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, Εκμισθωτής, εργοδότης, Ανάδοχος, Συγγενής επιχείρηση και Ανεξάρτητος τρίτος.

Το δεύτερο άρθρο του πρώτου κεφαλαίου του νόμου 2289/1995 περιλαμβάνει το νομικό πλαίσιο που αφορά τα δικαιώματα του δημοσίου στους υδρογονάνθρακες, την έρευνα, αναζήτηση και εκμετάλλευση αυτών, τους τρόπους παραχώρησης των δικαιωμάτων που αφορούν την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων και προϊόντων αυτών κι λεπτομέρειες περί έρευνας και εκμετάλλευσης μέσω σύμβασης μίσθωσης και σύμβασης διανομής της παραγωγής (ΕΛΥΝΙΑΕ, xx).

Σημαντικό κομμάτι του συγκεκριμένου άρθρου αποτελεί αυτό το οποίο αναφέρει ξεκάθαρα πως κάθε δικαίωμα αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων ανήκει αποκλειστικά και μόνο στο δημόσιο. Με το άρθρο αυτό εξασφαλίζεται ουσιαστικά η ισχύς του δημοσίου απέναντι σε κάθε είδους συμφωνίας εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων και παραγόντων αυτών. Μετέπειτα το ίδιο άρθρο επεξηγεί τον τρόπο με τον οποίο το Δημόσιο παραχωρεί προσωρινά και για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα τυχόν δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης κοιτασμάτων υδρογονάνθρακα σε ιδιώτη με τον οποίο θα υπογράψει την εκάστοτε σύμβαση παραχώρησης, έχοντας όμως εξασφαλίσει την θέση και ισχύ του πάνω στο θέμα.

Σημαντικό βέβαια είναι και το σημείο του άρθρου το οποίο αναφέρεται στις περιοχές στις οποίες επρόκειτο να διεξαχθούν έρευνες και σχετικά έργα. Σύμφωνα με την τέταρτη παράγραφο του άρθρου δύο λοιπόν η χώρα διαιρείται, είτε στο σύνολο της είτε σε μέρος της, σε περιοχές οι οποίες προορίζονται για την άσκηση έρευνας, αναζήτησης και έρευνας υδρογονανθράκων αλλά διατίθενται για την άσκηση των δραστηριοτήτων που αφορούν τα παραπάνω.

Το άρθρο τρία του πρώτου κεφαλαίου του νόμου 2289/1995 αφορά την καθεαυτὸν συμμετοχή του δημοσίου στην έρευνα και εκμετάλλευση αλλά και μόνο στην εκμετάλλευση σε συγκεκριμένες περιπτώσεις μέσω της υπογραφής συμβάσεων παραχώρησης των δικαιωμάτων του σε ιδιώτες. Το άρθρο ουσιαστικά προβλέπει τη συμμετοχή του δημοσίου στις παραπάνω δραστηριότητες υπό μορφή κοινοπραξίας με τον ανάδοχο στα στάδια των ερευνών αλλά και της εκμετάλλευσης. Ωστόσο οι διατάξεις που αφορούν τις συμβάσεις αυτές αναλύονται και καθορίζονται στο κεφάλαιο Β του ίδιου νόμου.

Το κεφάλαιο Α τελειώνει με το άρθρο τέσσερα το οποίο πραγματεύεται την πιθανή ταυτότητα των αναδόχων ξεκαθαρίζοντας πως ο ανάδοχος, είτε νομικό είτε φυσικό πρόσωπο, πρέπει να ελέγχεται από τρίτη χώρα για λόγους εθνικής κυριαρχίας και ασφάλειας. Ωστόσο γίνεται σαφές πως ο ανάδοχος απαγορεύεται να μετά τη σύναψη της συμφωνίας παραχώρησης να περιέλθει στην κυριαρχία ξένου κράτους που δεν θα αποτελεί κράτος μέλος της

Ευρωπαϊκής Ένωσης, με εξαίρεση περιπτώσεις στις οποίες το Υπουργικό Συμβούλιο θα έχει δώσει την ανάλογη άδεια.

Περνώντας στο κεφάλαιο Β του νόμου, βλέπουμε τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του αναδόχου. Τα δικαιώματα αυτά και οι υποχρεώσεις αφορούν στο στάδιο ερευνών και στο στάδιο εκμετάλλευσης των όποιων ευρημάτων, περιλαμβάνοντας θέματα ως προς την φορολογία, το οικονομικό ρίσκο που θα πρέπει να αναλάβει ο ανάδοχος αλλά και την περίοδο οικονομικής εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων και την παράταση αυτής.

Επίσης στο δεύτερο κατά σειρά άρθρο του κεφαλαίου Β ρυθμίζονται θέματα που αφορούν την εκτέλεση των εργασιών και των έργων συνολικά καθώς και θέματα που προκύπτουν από την διεξαγωγή των έργων αυτών όπως οι εισαγωγές και εξαγωγές, το προσωπικό του αναδόχου, οι προμήθειες αλλά και δικαιώματα που μπορεί να έχουν τα συμβαλλόμενα μέρη σε σχέση με ακίνητα που τυχόν εμπλέκονται στο έργο.

Μεγάλη σημασία έχει και το άρθρο επτά του νόμου το οποίο περιλαμβάνεται επίσης στο κεφάλαιο Β και αφορά τα δικαιώματα του Δημοσίου ως προς την αγορά των παραγόμενων εκ των κοιτασμάτων προϊόντων. Με το άρθρο αυτό κατοχυρώνονται τα δικαιώματα του δημοσίου ως προς την κυριότητα των υδρογονανθράκων καθώς και το δικαίωμα ελέγχου των δραστηριοτήτων αλλά και δαπανών του αναδόχου.

Επίσης στο ίδιο κεφάλαιο ρυθμίζονται εκτενέστερα θέματα φορολογίας του αναδόχου γενικά αλλά και υποχρέωσης φόρου εισοδήματος προς το δημόσιο για τα οποία γίνεται κάποιος λόγος και στο τέλος του κεφαλαίου Β. επίσης, διευθετούνται και τυχόν φορολογικές απαλλαγές που μπορεί να προκύπτουν προς όφελος του αναδόχου.

Τέλος το κεφάλαιο κλείνει με ρυθμίσεις ως προς την λήξη του σταδίου εκμετάλλευσης αλλά και την πιθανότητα παράτασής του για κάποια χρονική περίοδο πέραν αυτής των εικοσιπέντε ετών που αναφέρεται και στις τρεις συμβάσεις που έχουν εξετασθεί ως τώρα. Σημαντική όμως είναι και η αναφορά που γίνεται σε περιπτώσεις επίλυσης διαφορών μεταξύ Δημοσίου και Αναδόχου όπου και διευθετείται πως οποιαδήποτε διαφορά σε σχέση με την εκτέλεση του έργου επιλύεται από το διοικητικό εφετείο Αθηνών.

Όσον αφορά το τρίτο κατά σειρά κεφάλαιο, το Κεφάλαιο Γ, το οποίο φέρει τον τίτλο “Διατάξεις για τη Δ.Ε.Π-Ε.Κ.Υ. Γενικές Διατάξεις”, περιλαμβάνει και αναλύει τον ρόλο της Δ.Ε.Π-Ε.Κ.Υ και εν συνεχεία του δημοσίου γενικά στις συμβάσεις παραχώρησης των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων. Πιο συγκεκριμένα τίθενται θέματα αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, παραχώρησης χρήσης δημοσίων περιοχών θαλάσσιων και χερσαίων, θαλάσσιων εγκαταστάσεων, κατασκευών και εγκαταστάσεων εντός των χωρικών υδάτων, οποιονδήποτε ποινικών ή διοικητικών κυρώσεων μπορεί να προκύψουν καθώς και θέματα εκπροσώπησης δημοσίου (ΦΕΚ 27, 1995).

Ο νόμος 2289/1995 κλείνει με το κεφάλαιο Δ το οποίο τιτλοφορείται “ρυθμίσεις θεμάτων τομέα πετρελαιοειδών και άλλες διατάξεις”. Το κεφάλαιο αυτό του νόμου πραγματεύεται θέματα που προκύπτουν από την εκμετάλλευση πετρελαιοειδών και αφορούν συνήθως όρους, δικαιώματα και υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών. Όπως επίσης αναφέρεται και πιο πάνω σημαντικό μέρος του κεφαλαίου αυτού αποτελεί η τροποποίηση των διατάξεων του νόμου 336/1976 οι οποίες αφορούν τις οικονομικές υποχρεώσεις της Ελλάδας προς το Ευρωπαϊκό Κέντρο Μεσοπρόθεσμων Μετεωρολογικών Προγνώσεων που προκύπτουν από τη διεκπεραίωση των ανάλογων έργων.

3.2 Νόμος 4001/2011 Κεφάλαιο Β

Το κεφάλαιο Β του νόμου 4001/2011 είναι εξαιρετικά σημαντικό καθώς περιέχει τροποποιήσεις των διατάξεων του νόμου 2289/1995 που αναλύεται παραπάνω. Οι τροποποιήσεις αυτές περιλαμβάνουν αλλαγές και αντικαταστάσεις περιεχομένων σημαντικών άρθρων του νόμου 2289/1995.

Πιο συγκεκριμένα φαίνονται αλλαγές στην παράγραφο έξι του άρθρου ένα του νόμου 2289/1995 το οποίο αντικαθίσταται και ο όρος εκμισθωτής αφορά πλέον το δημόσιο για λογαριασμό του οποίου η ΕΔΕΥ ΑΕ συνάπτει με τρίτους συμβάσεις μίσθωσης. Επίσης στην τροποποίηση συμπεριλαμβάνεται το δικαίωμα αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων που υπάρχουν

σε χερσαίες, θαλάσσιες και υποθαλάσσιες περιοχές που είναι υπό την ελληνική κυριαρχία και διευκρινίζεται ότι το δικαίωμα αυτό ανήκει αποκλειστικά στο δημόσιο και η άσκηση του αφορά την ελληνική ωφέλεια και μόνο. Επίσης επισημαίνεται πως η διαχείριση των δικαιωμάτων αυτών του δημοσίου ασκείται από την ΕΔΕΥ ΑΕ (ΦΕΚ 179, 2011).

Σε γενικές γραμμές τα κεφάλαιο αυτό του νόμου 4001/2011 καθίσταται ιδιαίτερα σημαντικό καθώς σταθεροποιεί ακόμα περισσότερο τη θέση της Ελλάδας στις συμβάσεις παραχώρησης του δικαιώματός της ως προς την έρευνα και την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων που βρίσκονται εντός των γεωγραφικών της ορίων. Επίσης εκσυγχρονίζει το νομικό και θεσμικό πλαίσιο που διέπει τις συμβάσεις αυτές αλλά και τα έργα στην πράξη. Την επίδραση των προαναφερθέντων τροποποιήσεων βλέπουμε και στις τρεις συμβάσεις παραχώρησης που υπεγράφη μετά την ψήφιση του νόμου 4001/2011 (ΦΕΚ 179, 2011).

3.3 Όροι χορήγησης και χρήσης αδειών αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής υδρογονανθράκων Οδηγία (94/22/ΕΚ 1994)

Η οδηγία 94/22/ΕΚ 1994 είναι οδηγία του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και συμβουλίου που αφορά τους όρους χορήγησης και χρήσης των αδειών αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής υδρογονανθράκων. Σύμφωνα με την παραπάνω οδηγία λοιπόν τίθενται οι όροι σύμφωνα με τους οποίους τα κράτη μέλη της ευρωπαϊκής ένωσης μπορούν να ορίζουν τις συνθήκες και τις συμφωνίες υπό τις οποίες θα εκμεταλλεύονται τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων σε περίπτωση που αυτά ανακαλυφθούν σε περιοχές εντός των γεωγραφικών τους συνόρων.

Σύμφωνα με το άρθρο δύο της οδηγίας τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να ορίζουν τα ίδια τις, εντός των γεωγραφικών τους ορίων, περιοχές που θα διατίθενται προς άσκηση δραστηριοτήτων όπως αυτές έρευνας, αναζήτησης και εκμετάλλευσης κοιτασμάτων υδρογονάνθρακα. Ωστόσο το ίδιο άρθρο ξεκαθαρίζει πως τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να μην επιτρέψουν δραστηριότητες από φορείς που ελέγχονται από τρίτες χώρες για λόγους εθνικής ασφάλειας (Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1994).

Έπειτα, στο άρθρο τρία της οδηγίας παρουσιάζονται τα βήματα που πρέπει να ακολουθούνται έτσι ώστε να έρθει σε πέρας η διαδικασία κατά την οποία όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς θα μπορέσουν να υποβάλλουν την αντίστοιχη αίτηση συμμετοχής στο έργο. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό η διαδικασία ξεκινά με την δημοσίευση προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών που θα πρέπει να δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων μετά από την πρώτη υποβολή αιτήσεως από φορέα. Σε περίπτωση που υπάρχουν κι άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς θα πρέπει να διατίθεται προθεσμία τουλάχιστον ενενήντα ημερών μετά την προαναφερθείσα δημοσίευση έτσι ώστε να υποβάλουν και αυτοί αίτηση.

Σημαντικότερο άρθρο της οδηγίας είναι το άρθρο πέντε σύμφωνα με το οποίο τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα έτσι ώστε να χορηγούν άδειες σε φορείς που θα πληρούν τα απαραίτητα κριτήρια περί οικονομικών και τεχνικών δυνατοτήτων των υποψήφιων φορέων, τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζουν να διεξάγουν την έρευνα και αναζήτηση κοιτασμάτων αλλά και την τιμή που ο εκάστοτε φορέας δύναται να καταβάλλει σε περιπτώσεις που η άδεια εκμετάλλευσης της περιοχής παρέχεται προς πώληση.

Επίσης σύμφωνα με το δεύτερο μέρος του άρθρου πέντε ισχύουν τα παρακάτω: “Οι προϋποθέσεις και οι απαιτήσεις που αφορούν την άσκηση ή την παύση της δραστηριότητας οι οποίες εφαρμόζονται σε κάθε τύπο αδειας δυνάμει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων που ισχύουν την ημερομηνία υποβολής των αιτήσεων, είτε προβλέπονται από την άδεια, είτε η εκ των προτέρων αποδοχή τους αποτελεί προϋπόθεση χορήγησής της, θεσπίζονται και τίθενται πάντοτε στη διάθεση των ενδιαφερόμενων φορέων” (Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1994).

Το θέμα αυτό διευκρινίζεται περαιτέρω στο άρθρο έξι της οδηγίας σύμφωνα με το οποίο τα κράτη μέλη οφείλουν και υποχρεούνται να φροντίσουν έτσι ώστε οι προϋποθέσεις και απαιτήσεις που περιγράφονται παραπάνω καθώς και οι υποχρεώσεις που θα συνεπάγονται για τον φορέα μέσω της απόκτησης μίας άδειας εκμετάλλευσης να δικαιολογούνται πλήρως από την ανάγκη

εξασφάλισης της ορθής άσκησης των περιγραφόμενων δραστηριοτήτων στην περιοχή την οποία αφορά η άδεια.

Περνώντας στο άρθρο οκτώ φαίνονται κάποιες από τις υποχρεώσεις των κρατών μελών αλλά και της ευρωπαϊκής επιτροπής σε σχέση με την ορθή λειτουργία των περιεχομένων της οδηγίας αλλά και την ορθή διεκπεραίωση των ούτω καθεξής συμφωνιών εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων μεταξύ κρατών μελών και τρίτων ιδιωτικών φορέων. Τα κράτη μέλη συνεπώς, εφόσον ενημερωθούν υποχρεούνται να ενημερώσουν την ευρωπαϊκή επιτροπή για οποιαδήποτε δυσκολία που αφορά την πρόσβαση στις δραστηριότητες αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων με την οποία μπορεί να έρχονται αντιμέτωποι οι φορείς που έλαβαν παραχώρηση άδειας ερευνών (Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1994).

Τέλος στο άρθρο εννιά της οδηγίας παρουσιάζεται η υποχρέωση των κρατών μελών να δημοσιεύουν κατά έτος και να ανακοινώνουν στην ευρωπαϊκή επιτροπή έκθεση η οποία θα περιλαμβάνει πληροφορίες για τις γεωγραφικές περιοχές για τις οποίες έχει δοθεί άδεια σχετικά με την αναζήτηση, εξερεύνηση και παραγωγή, για τις άδειες που έχουν δοθεί ως τη δεδομένη χρονική στιγμή, για τους φορείς στους οποίους έχουν χορηγηθεί οι εν λόγω άδειες καθώς και για τυχόν κοιτάσματα που εκτιμάται ότι βρίσκονται στο γεωγραφικό έδαφος για το οποίο έχει παραχωρηθεί η άδεια.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η οδηγία 94/22/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου 1994 για τους όρους χορήγησης και χρήσης των αδειών αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής υδρογονανθράκων, ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη μέσω του νόμου 2289/1995 όπως αυτός κωδικοποιήθηκε και τροποποιήθηκε με την ψήφιση του νόμου 4001/2011 (Κεφάλαιο Β) (Κωδικοποιημένος ΔΕΚ, 2011).

3.4 Η ασφάλεια των υπεράκτιων εργασιών πετρελαίου και φυσικού αερίου (Οδηγία 2013/30/ΕΕ 12/06/2013)

Το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο και το συμβούλιο της ευρωπαϊκής ένωσης εξέδωσαν την οδηγία 2013/30/ΕΕ αναλογιζόμενοι την συνθήκη για την λειτουργία της ευρωπαϊκής ένωσης και ιδιαιτέρως το άρθρο 192 παράγραφος ένα. Με την οδηγία αυτή θεσπίζονται οι ελάχιστες απαιτήσεις για την πρόληψη ατυχημάτων κατά τη διάρκεια των υπεράκτιων εργασιών πετρελαίου και φυσικού αερίου αλλά και τον περιορισμό των συνεπειών που μπορεί να έχουν τέτοιου είδους ατυχήματα.

Σύμφωνα με την οδηγία αυτή λοιπόν προβλέπονται οποιαδήποτε σοβαρά ατυχήματα μπορούν να συμβούν κατά τη διάρκεια υπεράκτιων εργασιών που αφορούν την εκμετάλλευση κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου. Βασική προϋπόθεση για την τέλεση και ολοκλήρωση των οποιοδήποτε εργασιών τέτοιου τύπου που θεσπίζει η οδηγία είναι η υποχρέωση εκ μέρους των κρατών μελών να ζητούν από τους φορείς εκμετάλλευσης διασφάλιση ότι λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για την αποτροπή τυχόν σοβαρών ατυχημάτων που μπορεί να προκληθούν από τις εργασίες (Eur-Lex, 2013).

Σοβαρότατο κομμάτι της οδηγίας αποτελεί το άρθρο τέσσερα μέσω του οποίου ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν το περιβάλλον και την ασφάλεια σε σχέση με τις άδειες. σύμφωνα με το άρθρο αυτό τα κράτη μέλη δύναται να εξασφαλίσουν ότι οι αποφάσεις για την χορήγηση ή και τη μεταβίβαση αδειών που σχετίζονται με την εκτέλεση υπεράκτιων εργασιών πετρελαίου και φυσικού αερίου λαμβάνονται προσμετρώντας την ικανότητα του αιτούντος να πληροί τις όποιες απαιτήσεις για εργασία στο πλαίσιο της άδειας.

Η αδειοδοτούσα αρχή έχει την δυνατότητα και το δικαίωμα να χορηγεί άδειες μόνο σε περίπτωση που κρίνει επαρκείς τις αποδείξεις του αιτούντος ότι αυτός έχει λάβει ή θα λάβει κατάλληλη μέριμνα προκειμένου να καλυφθούν ευθύνες που πιθανόν να προκύψουν από τις δραστηριότητες που θέλει να αναλάβει ο αιτών (Κεφάλαιο 2, άρθρο 4.3 της οδηγίας).

Το άρθρο έξι της οδηγίας ρυθμίζει την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν ότι οι εγκαταστάσεις παραγωγής και η απαραίτητη για τις εργασίες υποδομή πρόκειται να λειτουργήσουν μόνο σε περιοχές

αδειοδότησης και μόνο από τους φορείς εκμετάλλευσης που έχουν λάβει την απαραίτητη άδεια. Επίσης στα πλαίσια του ίδιου άρθρου η οδηγία ορίζει ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να καθορίζουν συγκεκριμένα όρια γύρω από μια περιοχή εκμετάλλευσης τα οποία θα θεωρούνται η ζώνη ασφαλείας της περιοχής αυτής και θα απαγορεύεται τυχόν είσοδος ή παραμονή σκαφών στη ζώνη αυτή. Όπως είναι φυσικό η απαγόρευση αυτή περιλαμβάνει και κάποιες εξαιρέσεις όπως για παράδειγμα την είσοδο και παραμονή στον γεωγραφικό αυτόν χώρο σκαφών με σκοπό εργασίες όπως η τοποθέτηση, συντήρηση, επισκευή ή δοκιμή οποιουδήποτε που μπορεί να βρίσκεται μέσα ή κοντά στην εν λόγω ζώνη ασφαλείας.

Το άρθρο επτά καθορίζει τυχόν ευθύνες για περιβαλλοντικές ζημιές λαμβάνοντας υπόψη την οδηγία 2004/35/EK. Ενώ τα άρθρα οκτώ και εννιά πραγματεύονται τον απαραίτητο διορισμό μιας αρμόδιας αρχής η οποία θα είναι υπεύθυνη για λειτουργίες όπως εκτίμηση εκθέσεων περί μεγάλων κινδύνων και παροχές συμβουλών σε φορείς, αλλά και την λειτουργία και δράση των αρχών αυτών αντίστοιχα.

Περνώντας στο άρθρο δέκα της οδηγίας διαπιστώνει κανείς πως μέσω της οδηγίας αυτής έχουν ρυθμιστεί και καθήκοντα τα οποία έχει ο ευρωπαϊκός οργανισμός και αφορούν την ασφάλεια στη θάλασσα. Το σημαντικότερο των καθηκόντων αυτών είναι η υποχρέωση του οργανισμού να προσφέρει στα κράτη μέλη και την επιτροπή τεχνική αλλά και επιστημονική συνδρομή σύμφωνα και με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1406/2002 (Eur-Lex, 2013).

Όσο για το κεφάλαιο τρία της οδηγίας, αυτό πραγματεύεται την προετοιμασία και εκτέλεση των υπεράκτιων εργασιών εκμετάλλευσης κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου ορίζοντας τα έγγραφα που πρέπει να καταβάλλονται για την εκτέλεση υπεράκτιων εργασιών πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Προχωρώντας στο κεφάλαιο τέσσερα της οδηγίας πιστοποιείται η πολιτική πρόληψης σοβαρών ατυχημάτων από διαχειριστές μη παραγωγικής έκτασης, εγκατάστασης δηλαδή εκτός αυτής που χρησιμοποιείται για την παραγωγή. Με το άρθρο δεκαεννέα που ορίζει την παραπάνω πολιτική πρόληψης οι διαχειριστές και ιδιοκτήτες μη παραγωγικών εκτάσεων υποχρεούνται να

παρέχουν γραπτώς διατυπωμένη την πολιτική πρόληψης σοβαρών ατυχημάτων που εφαρμόζουν. Επίσης οφείλουν να διασφαλίσουν την εφαρμογή της πολιτικής αυτής σε όλες τις υπεράκτιες εργασίες υδρογονανθράκων στις οποίες εμπλέκονται λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα παρακολούθησης με σκοπό την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας της.

Τέλος, η πολιτική αυτή πρόληψης ατυχημάτων οφείλει να περιλαμβάνει και την ευθύνη των διαχειριστών, την οποία το άρθρο δεκαεννιά χαρακτηρίζει ως κύρια, που αφορά ως επί το πλείστον τον έλεγχο της διακινδύνευσης σοβαρών ατυχημάτων λόγω των εργασιών προκειμένου να εξασφαλισθεί η προστασία σε όσο το δυνατόν πιο υπεύθυνο και υψηλό επίπεδο.

Το τέταρτο κεφάλαιο της οδηγίας 2013/30/ΕΕ πραγματεύεται θέματα διαφάνειας και διάχυσης πληροφοριών σε σχέση με τις εργασίες που λαμβάνουν χώρα με σκοπό την έρευνα, αναζήτηση και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων και προϊόντων αυτών. Σύμφωνα με τα άρθρα του κεφαλαίου αυτού οι ιδιοκτήτες και διαχειριστές μη παραγωγικών εκτάσεων οφείλουν να παρέχουν στην αρμόδια αρχή τουλάχιστον τις πληροφορίες που ορίζονται από το παράρτημα εννιά που συμπεριλαμβάνεται στο τέλος της οδηγίας. Οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει βέβαια να είναι διαθέσιμες στο κοινό με ευθύνη της αρμόδιας αρχής στην οποία θα παρέχονται (Eur-Lex, 2013).

Το κεφάλαιο έξι της οδηγίας ορίζει την απαραίτητη συνεργασία που θα πρέπει να υπάρχει μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με θέματα τεχνογνωσίας. Ενώ το κεφάλαιο επτά πραγματεύεται θέματα εντιμότητας και αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης ορίζοντας πως πρέπει να ελέγχονται και να επιβεβαιώνονται κατάλληλα τα σχέδια αντιμετώπισης τέτοιου είδους καταστάσεων, που καταρτίζονται από τον ιδιοκτήτη ή τον διαχειριστή των μη παραγωγικών εκτάσεων, μέσω της εκάστοτε αρμόδιας αρχής.

Το τελευταίο σημαντικό κεφάλαιο της οδηγίας είναι το κεφάλαιο οκτώ τη διασυνοριακή ετοιμότητα και αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό σε περίπτωση που η αρμόδια αρχή πιστεύει πως υπάρχει μεγάλος κίνδυνος σχετικά με υπεράκτιες εργασίες υδρογονανθράκων

που πρόκειται να λάβουν χώρα στην περιοχή δικαιοδοσίας της και ενδέχεται να προκαλέσουν σοβαρές επιπτώσεις σε περιοχές άλλου κράτους μέλους οφείλει να διαβιβάσει όλες τις σχετικές πληροφορίες στο κράτος μέλος αυτό και να επιχειρήσει σε συνεργασία με το συγκεκριμένο κράτος μέλος να υιοθετήσει μέτρα για την πρόληψη της οποιασδήποτε επικείμενης ζημίας (Eur-Lex, 2013).

Η οδηγία φτάνει στο τέλος της με το άρθρο εννιά που περιέχει όλες τις τελικές διατάξεις σχετικά με πιθανές κυρώσεις καθώς και μεταβατικές διατάξεις αλλά και με τα απαραίτητα παραρτήματα είναι στο σύνολό τους εννιά και περιέχονται στο τέλος της οδηγίας. Τέλος η οδηγία 2013/30/ΕΕ και όλα τα άρθρα και τα παραρτήματα που περιέχονται σε αυτήν αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του ελληνικού νόμου, το ελληνικό κράτος λοιπόν οφείλει όπως και κάθε άλλο κράτος μέλος της ευρωπαϊκής ένωσης να την λαμβάνει υπόψη του και να εφαρμόζει το περιεχόμενό της.

3.5 Συμπεράσματα που απορρέουν εκ του νομικού καθεστώτος

Οι συμβάσεις παραχώρησης γεωγραφικών περιοχών εκ μέρους του κράτους σε ιδιώτες αποτελούν, κυρίως από την δεκαετία του 1980, βασικό τρόπο διεξαγωγής δραστηριοτήτων με σκοπό την έρευνα, αναζήτηση και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων και προϊόντων αυτών. Το παραπάνω γεγονός έχει τις βάσεις του στην προφανή αδυναμία του κράτους να ανταποκριθεί τεχνικά, με την απαραίτητη τεχνογνωσία και τις απαραίτητες υποδομές, της προσπάθειας περιορισμού των κρατικών ελλειμμάτων και της άποψης πως ο ανταγωνισμός μεταξύ ιδιωτών αυξάνει την αποδοτικότητα.

Ωστόσο, οι παραπάνω κανόνες δικαίου αλλά και ο τρόπος εφαρμογής τους από το κράτος και οι ενδεχόμενες απόψεις γύρω από τον τρόπο λειτουργίας των προαναφερθέντων δραστηριοτήτων δεν γεννούν έναν ενιαίο και σταθερό ορισμό της έννοιας τέτοιου είδους συμπράξεων.

Το νομικό πλαίσιο που διέπει τις συμβάσεις παραχώρησης στην Ελλάδα αποτελείται αφενός από κανόνες ενωσιακού δικαίου και αφετέρου ένα σύμπλεγμα κανόνων εσωτερικού δικαίου. Το ενωσιακό δίκαιο αφορά

Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) συμβατικού τύπου. Τις αντιμετωπίζει ως δημόσιες συμπράξεις ή συμβάσεις παραχώρησης όπως αναφέρονται και παραπάνω και τις υπάγει στο πλαίσιο των αντίστοιχων διατάξεων όπως την οδηγία 2004/17/EK και την οδηγία 2004/18/EK. Οι προαναφερθείσες οδηγίες δεν αναλύονται εκτενώς στο παρόν κείμενο, ωστόσο πρέπει να σημειωθεί πως η οδηγία 2004/17/EK αναφέρεται ειδικά στις εργασίες και διαδικασίες αναζήτησης, εξόρυξης και συλλογής πετρελαίου, αερίου, άνθρακα και άλλων στερεών καυσίμων. Η οδηγία 2004/18/EK δε αφορά σε διαφορετικού τύπου έργα, προμήθειες και υπηρεσίες (Δίκαιο Υδρογονανθράκων, 2015).

Θέματα συμβάσεων ρυθμίστηκαν από την ελληνική νομοθεσία μέσω του νόμου 3389/2005 και τα προεδρικά διατάγματα 59/2007 και 60/2007 τα οποία και εισήγαγαν τις δύο προαναφερθείσες οδηγίες στο ελληνικό δίκαιο. Ωστόσο το προεδρικό διάταγμα 59/2007, το οποίο και αφορά ειδικά στην αναζήτηση, εξόρυξη και συλλογή πετρελαίου και άλλων κοιτασμάτων, δε εφαρμόζεται μετά την ενσωμάτωση της οδηγίας 94/22/EK στο ελληνικό δίκαιο μέσω του 2289/1995 που αναφέρεται και αναλύεται παραπάνω.

Ο νόμος 3389/2005 βασίζεται σε δραστηριότητες που αφορούν συμβάσεις με σκοπό την εκτέλεση δημοσίων έργων και υπηρεσιών και παράλληλα καθορίζει την έννοια των συμβάσεων συμπράξεως, τις προϋποθέσεις υπαγωγής αλλά και τη διαδικασία ανάθεσης. Ωστόσο ο νόμος 2289/1995 με την ενσωμάτωση της οδηγίας 94/22/EK περιορίζει κατά πολύ τον ρόλο του δημοσίου στην έρευνα, αναζήτηση και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων και προϊόντων τους καθώς απαλλάσσει το δημόσιο ακόμα και από πιθανές ευθύνες οικονομικού ρίσκου (Δίκαιο Υδρογονανθράκων, 2015).

Είναι σημαντικό να τονισθεί πως η άσκηση δικαιωμάτων του παραχωρησιούχου από το κράτος είναι αποτέλεσμα δημόσιας επιχειρηματικής δραστηριότητας σε ιδιωτικό τομέα και ως εκ τούτου η προϋπόθεση που θεσπίζει ο νόμος 3389/2005 περί εκτέλεσης δημοσίων έργων και παροχής υπηρεσιών δεν υφίσταται. Τέλος το πεδίο εφαρμογής του νόμου 3389/2005 περιορίζει κάπως τις δυνατότητες του κράτους να συμπράξει με ιδιώτες.

Τέλος, εκτός από την περίπτωση των δικαιωμάτων της Ελληνικά Πετρέλαια ΑΕ που σήμερα έχουν επιστρέψει και πάλι στην δικαιοδοσία του δημοσίου , μέσω του νόμου 2289/1995 ιδρύεται δικαίωμα συμμετοχής του δημοσίου υπό μορφής σύμβασης μίσθωσης με τον ανάδοχο. Επίσης ο συγκεκριμένος νόμος παρέχει δικαίωμα συμμετοχής του δημοσίου σε σύμβαση διανομής της παραγωγής.

Όπως απορρέει από τα παραπάνω ο νόμος 2289/1995 προβλέπει πως η έρευνα, αναζήτηση και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων ασκείται μόνο εφόσον παραχωρηθούν τα ανάλογα δικαιώματα. Επίσης, η παραχώρηση των δικαιωμάτων αυτών επιτρέπεται μέσω δύο διαφορετικών μορφών συμβάσεων, αυτής της μίσθωσης και αυτής της διανομής της παραγωγής. Ο νόμος ορίζει πως ο ανάδοχος μπορεί να είναι πρόσωπο είτε φυσικό είτε νομικό, μόνο του ή σε συνεργασία με άλλα υπό μορφής κοινοπραξίας ή και με την σύμπραξη δημοσίου. Συνεπώς το δημόσιο έχει τη δυνατότητα να συνεργαστεί με ανάδοχους ιδιώτες μέσω της άσκησης του δικαιώματος πρώτης προτίμησης που έχει στη μεταβίβαση δικαιωμάτων άλλου αναδόχου (Δίκαιο Υδρογονανθράκων, 2015).

3.6 Διοικητική Διαδικασία

- Δικαίωμα Αναζήτησης

Εξαιρετικά μεγάλη σημασία έχει η διοικητική διαδικασία που λαμβάνει χώρα προκειμένου να υπογραφούν οι αντίστοιχες συμβάσεις παραχώρησης έρευνας, αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων. Μέρος της διαδικασίας αυτής αποτελεί και η επιλογή της ιδιωτικής εταιρίας που θα αναλάβει το έργο και θα αποτελέσει το ένα από τα δύο συμβαλλόμενα μέρη. Αξίζει όμως να εξετασθεί ποιοι είναι οι φορείς αυτοί που έχουν δικαίωμα αναζήτησης.

Σύμφωνα με την παράγραφο πέντε του άρθρου δύο του νόμου 2289/1995 η ΕΔΕΥ ΑΕ οφείλει να εκδώσει πρόσκληση για την υποβολή αιτήσεων σχετικά με τις συμβάσεις έρευνας, αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων,

η οποία πρέπει να έχει εγκριθεί από τον υπουργό ΠΕΚΑ και θα πρέπει μετέπειτα να δημοσιευθεί στην εφημερίδα της κυβερνήσεως αλλά και στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εξίσου σημαντική είναι και η προθεσμία υποβολής των αιτήσεων η οποία ορίζεται και η οποία δεν επιτρέπεται να είναι μικρότερη των ενενήντα ημερών σε σχέση με την τελευταία δημοσίευση.

Υπάρχει επίσης και η πιθανότητα να εκδηλώσει πρώτα η εκάστοτε εταιρία το ενδιαφέρον της και μετέπειτα να εκδοθεί η ανάλογη πρόσκληση. Ο ορισμός της ερευνητικής περιοχής, τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των δύο συμβαλλόμενων μερών, τα κριτήρια επιλογής καθώς και η προθεσμία χορήγησης της άδειας αποτελούν δε απαραίτητο περιεχόμενο της πρόσκλησης.

Η παραχώρηση του δικαιώματος αναζήτησης θα πρέπει να γίνει εντός της προθεσμίας που έχει ορισθεί και συμπεριληφθεί στην πρόσκληση και για το χρονικό διάστημα μέχρι και δεκαοκτώ μηνών με απόφαση της ΕΔΕΥ Α.Ε η οποία οφείλει να εγκριθεί από τον υπουργό ΠΕΚΑ.

Ωστόσο υπάρχουν περιορισμοί και ως προς την ερευνητική περιοχή, η οποία δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 4.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα όταν πρόκειται για χερσαίες περιοχές και τα 20.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα όταν πρόκειται για υποθαλάσσιες ή υπολίμνιες περιοχές. Αυτά τα όρια βέβαια δεν ισχύουν σε περιπτώσεις σεισμικών, γεωλογικών ή φυσικών ερευνών, σύμφωνα με το άρθρο δύο παράγραφος έξι του νόμου 2289/1995 (Κοσμίδης 2012).

Υπάρχουν βέβαια και περιπτώσεις κατά τις οποίες η διαδικασία δημοσίευσης πρόσκλησης είναι πιθανό να μην ακολουθηθεί και είναι οι ακόλουθες:

- ✓ Είναι διαθέσιμη σε μόνιμη βάση και αυτό είναι κάτι που στην πρόσκληση που δημοσιεύθηκε αρχικά
- ✓ Έχει αποτελέσει αντικείμενο προηγούμενης διαδικασίας σύμφωνα με την παράγραφο πέντε η οποία όμως δεν αποδείχθηκε προσοδοφόρα
- ✓ Έχει εγκαταλειφθεί από αδειούχο (Ζολώτας, 2015)

Στις άνωθεν περιπτώσεις ο εκάστοτε Υπουργός ΠΕΚΑ οφείλει να γνωστοποιήσει τις διαθέσιμες ερευνητικές περιοχές και κάθε άλλη, σχετική με αυτές και το έργο που τις αφορά, πληροφορία μέσω σχετικής δημοσίευσης αρχικά στην εφημερίδα της κυβερνήσεως και μετέπειτα στην εφημερίδα της ευρωπαϊκής ένωσης.

Η παραπάνω διαδικασία ολοκληρώνεται την στιγμή της παραχώρησης του δικαιώματος αναζήτησης από την ΕΔΕΥ Α.Ε το οποίο μπορεί να χορηγηθεί σε περισσότερους από έναν αιτούντες για την ίδια περιοχή. Επίσης, όπως με σαφήνεια ορίζει η παράγραφος εννιά του άρθρου δύο του νόμου 2289/1995, η χορήγηση της άδειας αναζήτησης δεν δημιουργεί κανένα άλλο δικαίωμα υπέρ του λήπτη.

Το επόμενο βήμα αμέσως μετά την λήψη της άδειας αναζήτησης είναι η υποβολή προγράμματος αναζήτησης κατά φάσεις από τον κάτοχο της άδειας καθώς αυτό αποτελεί μία από τις υποχρεώσεις του. Υποχρέωση του νέου κατόχου της άδειας είναι επίσης η κατάθεση αντιγράφων όλων των επιστημονικών και τεχνικών στοιχείων που προκύπτουν από την διενέργεια της αναζήτησης (Ζολώτας, 2015).

Ο κάτοχος της άδειας υποχρεούται επίσης, μέσα σε χρονικό διάστημα τριών μηνών από τη λήξη της άδειας, να παραδώσει σχετική έκθεση με το αναλυτικό αποτέλεσμα της αναζήτησης συνοδευόμενη από επίσημα στοιχεία και δεδομένα.

Τέλος, όπως αναφέρει το άρθρο δύο παράγραφος οκτώ του νόμου 2289/1995, η παράβαση των προαναφερθέντων υποχρεώσεων του κατόχου ή οποιασδήποτε άλλης υποχρέωσης που αναφέρεται στην άδεια μπορεί να οδηγήσει στην ανάκληση της άδειας.

- Δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης

Η παράγραφος δεκαεφτά του άρθρου δύο του νόμου 2289/1995 προβλέπει τις διαδικασίες οι οποίες ακολουθούνται για την παραχώρηση των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων. Οι διαδικασίες αυτές είναι δύο και είναι οι εξής:

- ✓ Έπειτα από διακήρυξη που έχει εγκριθεί από τον εκάστοτε υπουργό ΠΕΚΑ δημοσιεύεται στην εφημερίδα της κυβερνήσεως και στη συνέχεια στην εφημερίδα της ευρωπαϊκής ένωσης. Όπως έχει σημειωθεί και παραπάνω, η προθεσμία υποβολής των προσφορών ορίζεται από τη διακήρυξη και απαγορεύεται να είναι μικρότερη των ενενήντα ημερών από τη στιγμή της τελευταίας δημοσίευσης.
- ✓ Έπειτα από αίτηση που έχει υποβάλει ο ενδιαφερόμενος για γεωγραφική περιοχή η οποία δεν συμπεριλαμβάνεται στην διακήρυξη της προαναφερθείσας περίπτωσης. Σε αυτήν την περίπτωση η ΕΔΕΥ Α.Ε, εφόσον η αίτηση εγκριθεί, εκδίδει διακήρυξη η οποία πρέπει να εγκριθεί από τον υπουργό ΠΕΚΑ και στην συνέχεια να δημοσιευθεί στην εφημερίδα της κυβερνήσεως και την εφημερίδα της ευρωπαϊκής ένωσης.

Όπως έχει αναφερθεί και προηγουμένως η διακήρυξη για την υποβολή των προσφορών που προβλέπεται στις άνωθεν περιπτώσεις θα πρέπει να διευκρινίζει και να καθορίζει τις γεωγραφικές περιοχές που αποτελούν, είτε ολοκληρωτικά είτε εν μέρει, το αντικείμενο της παραχώρησης του δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης καθώς και το κατά πόσο η παραχώρηση θα γίνει μέσω σύμβασης μίσθωσης ή σύμβασης διανομής της παραγωγής. Η διακήρυξη θα πρέπει επίσης να περιέχει τους όρους αλλά και τα κριτήρια συμμετοχής όπως η προηγούμενη πείρα του κατόχου του δικαιώματος σε σχέση με ανάλογα έργα, το κατά πόσο ο κάτοχος έχει αναλάβει και φέρει εις πέρας ανάλογα έργα στο παρελθόν, την ελάχιστη οικονομική καταβολή και άλλα (άρθρο 2 παράγραφος 18 του Ν. 2289/1995).

Επίσης τα κριτήρια επιλογής και τα σημεία συναγωνισμού τα οποία περιλαμβάνουν την πρόταση των ενδιαφερόμενων σχετικά με το ύψος του μισθώματος που προτίθενται να διαθέσουν, σε περίπτωση που πρόκειται για σύμβαση μίσθωσης, ή το μερίδιο επί της παραγωγής που προτίθεται ο κάτοχος να προσφέρει στον εργοδότη, σε περίπτωση σύμβασης διανομής της παραγωγής, θα πρέπει να αναφέρονται αναλυτικά (άρθρο 2 παράγραφος 9 του Ν.2287/1995).

Στο υποχρεωτικό περιεχόμενο της διακήρυξης περιλαμβάνονται ακόμη ο τρόπος υποβολής των προσφορών, το ύψος του παραβόλου που θα ρέπει να καταβληθεί για τη συμμετοχή στη διαδικασία, τέλη σχετικά με την επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού, οποιοδήποτε απαραίτητο συνοδευτικό της διακήρυξης στοιχείο καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια που μπορεί να είναι αναγκαία για τη σωστή διεκπεραίωση του διαγωνισμού και την επιλογή του φορέα που θα γίνει προσωρινός κάτοχος των δικαιωμάτων αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων (άρθρο 2, παράγραφος 20 του Ν2289/2015).

- ✓ Μέσω ανοικτής πρόσκλησης με σκοπό την εκδήλωση ενδιαφέροντος σε περιπτώσεις όπου η περιοχή για την οποία υπάρχει ενδιαφέρον είναι διαθέσιμη σε μόνιμη βάση ή έχει αποτελέσει ερευνητική περιοχή σε κάποια προηγούμενη διαδικασία η οποία όμως δεν κατάφερε να καταλήξει σε συμφωνία σύμβασης μίσθωσης ή διανομής παραγωγής ή εγκαταλείφθηκε από δικαιούχο σε περίπτωση που ο προηγούμενος την κατήγγειλε ή αποχώρησε οικειοθελώς.

Σε περιπτώσεις όπως η άνωθεν αναφερθείσα, ο Υπουργός ΠΕΚΑ οφείλει να ανακοινώσει και να γνωστοποιήσει μέσω δημοσίευσης αρχικά στην εφημερίδα της κυβερνήσεως και μετέπειτα στην εφημερίδα της ευρωπαϊκής ένωσης, τις διαθέσιμες προς αναζήτηση και εκμετάλλευση περιοχές καθώς και τους όρους παραχώρησης και οποιοδήποτε άλλο στοιχείο αφορά τη διαδικασία.

Εν συνεχεία οι πιθανοί ενδιαφερόμενοι μπορούν να υποβάλουν τις προσφορές τους για παραπάνω από μία περιοχές εφόσον το επιθυμούν. Οι προσφορές αυτές θα πρέπει να υποβληθούν μέχρι και την τελευταία εργάσιμη μέρα του πρώτου και του δεύτερου εξαμήνου κάθε ημερολογιακού έτους αντίστοιχα. Έπειτα το πέρας των τριάντα πρώτων ημερών από το τέλος του εξαμήνου που αφορά σε συγκεκριμένη περιοχή, ο Υπουργός ΠΕΚΑ θα πρέπει να ανακοινώσει ότι η συγκεκριμένη περιοχή έχει πλέον εξαιρεθεί από τις περιοχές που βρίσκονται σε διαθεσιμότητα κατά τα παραπάνω καθώς έχει ήδη ξεκινήσει η διαδικασία παραχώρησής της. Τέλος οι προσφορές αξιολογούνται κατάλληλα και, έπειτα από διαπραγματεύσεις που είναι πιθανό

να λάβουν χώρα, επιλέγεται η πλέον συμφέρουσα για το δημόσιο (Ζολώτας, 2015).

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Υπουργός ΠΕΚΑ έχει την δικαιοδοσία και την δυνατότητα να αρνηθεί την επιλογή του αναδόχου σε περίπτωση που κρίνει πως καμία από τις προσφορές που έχουν υποβληθεί δεν κρίνεται αρκετά συμφέρουσα για το δημόσιο (άρθρο 2 παράγραφος 21 του Ν2289/1995). Επίσης χωρίς την έγκρισή του όλες οι συμβάσεις μίσθωσης και διανομής που είναι πιθανό να έχουν υπογραφεί από την ΕΔΕΥ Α.Ε και τον εκάστοτε ανάδοχο κρίνονται απολύτως άκυρες και ανίκανες να παράγουν οποιοδήποτε έννομο αποτέλεσμα (άρθρο 2 παράγραφος 39 του Ν.2289/1995).

3.7 Σχέσεις μεταξύ κράτους και παραχωρησιούχων

Για να ερευνηθούν σωστά οι σχέσεις μεταξύ κράτους και παραχωρησιούχων θα πρέπει πρώτα να ερευνηθούν και ορισθούν έννοιες όπως αυτή των συμπράξεων καθώς και άλλων μορφών συνεργασίας μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα.

Σε γενικές γραμμές, τόσο θεωρητικά όσο και νομικά δεν φαίνεται να υπάρχει συγκεκριμένος ή σταθερός ορισμός για την έννοια των συμπράξεων μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (Βενιέρης, κκ). Συνεπώς οι έννοιες αυτές ορίζονται διαφορετικά από διαφορετικές πηγές. Επί παραδείγματι, έγκυρες πηγές αναφέρονται στις συμπράξεις οριζοντίως ως θεσμοθετημένες συνεργασίες μεταξύ δημοσίου και ιδιωτών στην οποία κάθε πλευρά επενδύει διαφορετικού είδους πόρους με σκοπό να επιτύχει συμπληρωματικούς σκοπούς μοιράζοντας κέρδη και ζημίες (Vogel & Stratmann, 2000).

Ωστόσο, σύμφωνα με την παγκόσμια τράπεζα σύμπραξη μεταξύ δημοσίου και ιδιωτών ορίζεται η μακράς διάρκειας συμβατική σχέση ανάμεσα σε έναν κρατικό φορέα και μία ιδιωτική οντότητα για την παροχή ενός δημοσίου αγαθού ή υπηρεσίας στην οποία ο ιδιώτης αναλαμβάνει σημαντικό κίνδυνο και την ευθύνη της διαχείρισης (IBRD, 2014).

Τέλος το πιο σύνηθες είναι οι αναφορές σε συμφωνίες μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα γενικά. Οι παραπάνω ορισμοί πάντως εστιάζουν απλώς σε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των συμπράξεων και ως εκ τούτου δεν μπορεί να είναι απόλυτοι ή περιοριστικοί. Κοινά χαρακτηριστικά του περιεχομένου των ορισμών αυτών αποτελούν:

- Η συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα με σκοπό την επίτευξη κάποιου κοινού στόχου
- Το γεγονός του ότι η σχέση των συνεργασιών αυτών είναι αποτέλεσμα σύμβασης μεταξύ των δύο μερών
- Ο σκοπός παροχής δημοσίων αγαθών ή υπηρεσιών και,
- Η χρηματοδότηση εκ μέρους του ιδιωτικού φορέα και η ανάλογη οικονομική επιβάρυνσή του σε περιπτώσεις ζημίας

Η Παγκόσμια Τράπεζα έχει καταφέρει να κατηγοριοποιήσει τις συμβάσεις συμπράξεων με βάση το είδος τους και τρία γενικά κριτήρια. Τα κριτήρια αυτά αφορούν στο είδος των περιουσιακών στοιχείων που εμπλέκονται -το κατά πόσο δηλαδή το εγχείρημα αφορά νέα ή είδη υπάρχοντα περιουσιακά στοιχεία-, ο ρόλος το οποίο καλείται να παίξει ο ιδιώτης και τέλος ο τρόπος πληρωμής του ιδιώτη (Public Private Partnerships: reference guide, xx).

Ωστόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αρκεστεί στη διάκριση μεταξύ συμπράξεων συμβατικού τύπου (ΣΔΙΤ) στις οποίες η σύμπραξη είναι βασισμένη αποκλειστικά στους κανόνες της που διέπουν την σύμβαση και στις θεσμοθετημένες συμβάσεις (ΘΣΔΙΤ), οι οποίες αφορούν στη συνεργασία μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα μέσω κάποιου άλλου φορέα.

Όσον αφορά τους σκοπούς στους οποίους στοχεύουν οι συμπράξεις αυτές, αφορούν γενικά στο σχεδιασμό, την κατασκευή, τη χρηματοδότηση, τη λειτουργία και συντήρηση καθώς και παραλλαγές τους. Επίσης πολύ σημαντικές είναι και οι συμβάσεις παραχώρησης οι οποίες και ερευνούνται στο παρόν κείμενο. Αντίθετα συμβάσεις όπως αυτές της χρηματοδοτικής μίσθωσης ή οι συμφωνίες ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ κράτους και ιδιωτών δεν αποτελούν συμπράξεις.

Επίσης, είναι σίγουρα αξιοσημείωτες και οι ειδικές περιπτώσεις συνεργασίας δημοσίου και ιδιωτών, πέρα από το ότι ορίζει ο νόμος 3389/2005 που αναφέρεται παραπάνω, με σκοπό την έρευνα, αναζήτηση και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων. Βασικό παράδειγμα τέτοιου είδους συνεργασίας είναι αυτή που δημιουργήθηκε μετά την ιδιωτικοποίηση της Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε.

Η συμμετοχή του δημοσίου σε συμβάσεις μίσθωσης και διανομής της παραγωγής ακόμη και μετά την άσκηση δικαιώματος πρώτης προτίμησης προβλέπεται από τον νόμο 2289/1995 που, όπως έχει αναφερθεί ήδη, εισήγαγε την οδηγία 94/22/ΕΚ και τροποποιήθηκε με τον νόμο 4001/2011. Δεδομένου αυτού πρέπει να σημειωθεί πως διαφορετικές μορφές συνεργασίας στις συμβάσεις παραχώρησης είναι πιθανές.

Εξετάζοντας την περίπτωση της Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε, συμπεραίνεται πως τα δικαιώματα αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων

πάνω σε χερσαίες αλλά και υποθαλάσσιες περιοχές του κράτους είχαν παραχωρηθεί στην ΔΕΠ και στη θυγατρική της, όπως αναφέρεται στην ιστορική αναδρομή που περιλαμβάνεται στο πρώτο κεφάλαιο. Ωστόσο με το πέρασμα του χρόνου οι οποιεσδήποτε θυγατρικές της ΔΕΠ απορροφήθηκαν και έτσι δημιουργήθηκε η Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε η οποία και ιδιωτικοποιήθηκε. Παρ'όλ'αυτά η Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε διατήρησε τα δικαιώματα αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων που της είχαν δοθεί και μετά την ιδιωτικοποίησή της. Τέλος τα δικαιώματα αυτά, μετά την ισχύ του νόμου 3587/2007, πέρασαν και πάλι στο δημόσιο και η άσκηση και διαχείρισή τους ανατέθηκε στη Διεύθυνση Πετρελαϊκής Πολιτικής του Υπουργείου Ανάπτυξης (Ν. 3587/2007, άρθρο 20).

3.8 Επίλυση πιθανών διαφορών μεταξύ κράτους και παραχωρησιούχων

Όπως έχει αναφερθεί πολλάκις σε προηγούμενα κεφάλαια ο νόμος 2289/1995 είναι αυτός που διέπει τις συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων του δημοσίου που αφορούν στην έρευνα, αναζήτηση και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων σε ιδιωτικούς φορείς. Οι συμβάσεις αυτές λοιπόν αποτελούν συμβάσεις παραχώρησης δημοσίων έργων. Αυτό συμβαίνει διότι από τη μία το αντικείμενό τους αφορά έργα υποδομής της χώρας καθώς συνδέονται άμεσα με έργα που θα επηρεάσουν την οικονομική ισχύ της χώρας αλλά αφορούν και εργασίες που πρόκειται να γίνουν στο έδαφος, στον θαλάσσιο ή και στον υποθαλάσσιο χώρο της Ελλάδας. Από την άλλη δε οι συμβάσεις αυτές χαρακτηρίζονται από το γεγονός πως ο ανάδοχος είναι καθόλα υποχρεωμένος να αναλάβει εξ' ολοκλήρου το επιχειρηματικό και οικονομικό ρίσκο ενός τέτοιου εγχειρήματος. Επίσης βασικό χαρακτηριστικό τους είναι το γεγονός του ότι η αμοιβή του ανάδοχου αποτελείται αποκλειστικά από το δικαίωμα αυτό εκμετάλλευσης που του έχει παραχωρηθεί έναντι μισθώματος που δίδεται είτε σε μορφή χρήματος είτε σε μορφή είδους.

Συνεπώς η περίπτωση του να προκύψει κάποια διαμάχη μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών είναι κάτι απόλυτα φυσικό και αναμενόμενο. Τα ένδικα μέσα που υπάρχουν στη διάθεση των ενδιαφερόμενων οι οποίοι είχαν ή

έχουν συμφέρον από την συμμετοχή τους στην σύμβαση παραχώρησης είναι τα παρακάτω:

- Η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων
- Η αίτηση ακυρώσεως κατά πράξεως ή παραλείψεων της αναθετούσης αρχής
- Η αγωγή αποζημίωσης και τέλος
- Η προσφυγή με την οποία κηρύσσεται η σύμβαση ως άκυρη

Αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση υποθέσεων υπό τα παραπάνω ένδικα μέσα είναι το Συμβούλιο της Επικρατείας καθώς όπως προαναφέρθηκε πρόκειται για συμβάσεις που φέρουν τα χαρακτηριστικά συμβάσεων δημοσίων έργων (άρθρο 3, παράγραφος 3 του Ν. 3886/2010). Ωστόσο στις περιπτώσεις των αποζημιωτικών αξιώσεων και την αγωγή του αδικαιολόγητου πλουτισμού αρμόδιο δικαστήριο είναι το κατά τις γενικές διατάξεις αρμόδιο διοικητικό ή πολιτικό δικαστήριο (άρθρα 8 παρ.2 και 3 παρ. 4 σε συνδυασμό με το άρθρο 9 του Ν. 3886/2010) (Ζολώτας, 2015).

Είναι γεγονός πως στις συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας, αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων το κράτος και το πρόσωπο που αντιπροσωπεύει τον ιδιωτικό τομέα συνδέονται μεταξύ τους μέσω τους συμφέροντος που και οι δύο έχουν από την ορθή και αποτελεσματική διεξαγωγή της όλης διαδικασίας. Ωστόσο θα μπορούσε κανείς να πει πως την ίδια στιγμή τα συμφέροντα τους αντικρούονται επίσης.

Το κράτος συνηθίζει, συχνά λόγω έλλειψης τεχνογνωσίας, κατάλληλου εξοπλισμού αλλά και πόρων, να απευθύνεται σε εξειδικευμένες εταιρίες έτσι ώστε να αναλάβουν αυτές να φέρουν σε πέρας τις όποιες απαραίτητες διαδικασίες έρευνας και εκμετάλλευσης κοιτασμάτων υδρογονάνθρακα στην επικράτειά του με στόχο να εξασφαλίσει έσοδα και ενεργειακή ασφάλεια αλλά και να επιτύχει την εισροή ξένου κεφαλαίου και τεχνογνωσίας στη χώρα.

Αντίθετα ο εκάστοτε ιδιωτικός φορέας που αναλαμβάνει τον ρόλο του παραχωρησιούχου αποσκοπά στην μεγιστοποίηση του οικονομικού του κέρδους και στο όσο το δυνατόν μεγαλύτερο ποσοστό εκμετάλλευσης των ανακαλυφθέντων κοιτασμάτων.

Η παραπάνω διαφορετικότητα μεταξύ των σκοπών των δύο συμβαλλόμενων μερών συχνά μπορεί να δημιουργήσει διαφωνίες, ως προς τις διαδικασίες που έχει συμφωνηθεί να λάβουν χώρα, οι οποίες οδηγούν σε νομικές διαμάχες. Αυτή η σοβαρή πιθανότητα να προκύψει μία τέτοιου είδους διαμάχη είναι ο λόγος για τον οποίο οι συμβάσεις παραχώρησης των δικαιωμάτων περιέχουν ανάλογες ρήτρες περί διαιτητικής επίλυσης των διαφορών αυτών.

Η διαιτησία αποτελεί θεσμό μέσω του οποίου ένας διαιτητής επιλύει μία διαφορά ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα μέρη ασκώντας τη δικαιοδοτική εξουσία που του απονεμήθηκε από αυτά (Πετρόχειλος, 2010). Αποτελεί δε προτιμητέα μέθοδο επίλυσης διαφορών ιδίως σε ότι έχει να κάνει με εμπορικά θέματα λόγω του χαμηλότερου -σε σχέση με τις δικαστικές λύσεις- κόστους, της ταχύτητας με την οποία επιδίδονται οι αποφάσεις και της ευελιξίας της.

Υπάρχουν διάφοροι ορισμοί σε σχέση με την έννοια της διαιτησίας. Σύμφωνα με τον Gary Born, ο οποίος δίνει μία περιγραφή του όρου που περιλαμβάνει λίγο πολύ τους βασικούς ορισμούς που του έχουν επιδοθεί κατά καιρούς, υπάρχουν στοιχεία που χαρακτηρίζονται ως απαραίτητα για να ορισθεί μία διαδικασία επίλυσης διαφορών ως διαιτησία. Ένα εξ' αυτών είναι η ύπαρξη συναινετικής συμφωνίας προς υποβολή μιας διαφοράς σε ιδιωτικό όργανο που κατέχει την αντίστοιχη δικαιοδοσία το οποίο τα δύο μέρη επιλέγουν προκειμένου αυτό να προβεί σε μία δεσμευτική επίλυση της διαφοράς. Επίσης, σύμφωνα με την ίδια περιγραφή, η διαιτησία είναι μία διαδικασία που πρέπει να διακρίνεται από συναφείς θεσμούς η διαμεσολάβηση, η δικαιοδοτική λειτουργία των δικαστηρίων και άλλες μορφές επίλυσης διαφορών εξωδικαστικά (Παμπούκης, 2010).

Μέρος 2^ο

1. Ελεύθερο έδαφος για νέες συμβάσεις εκμετάλλευσης υπό την οπτική

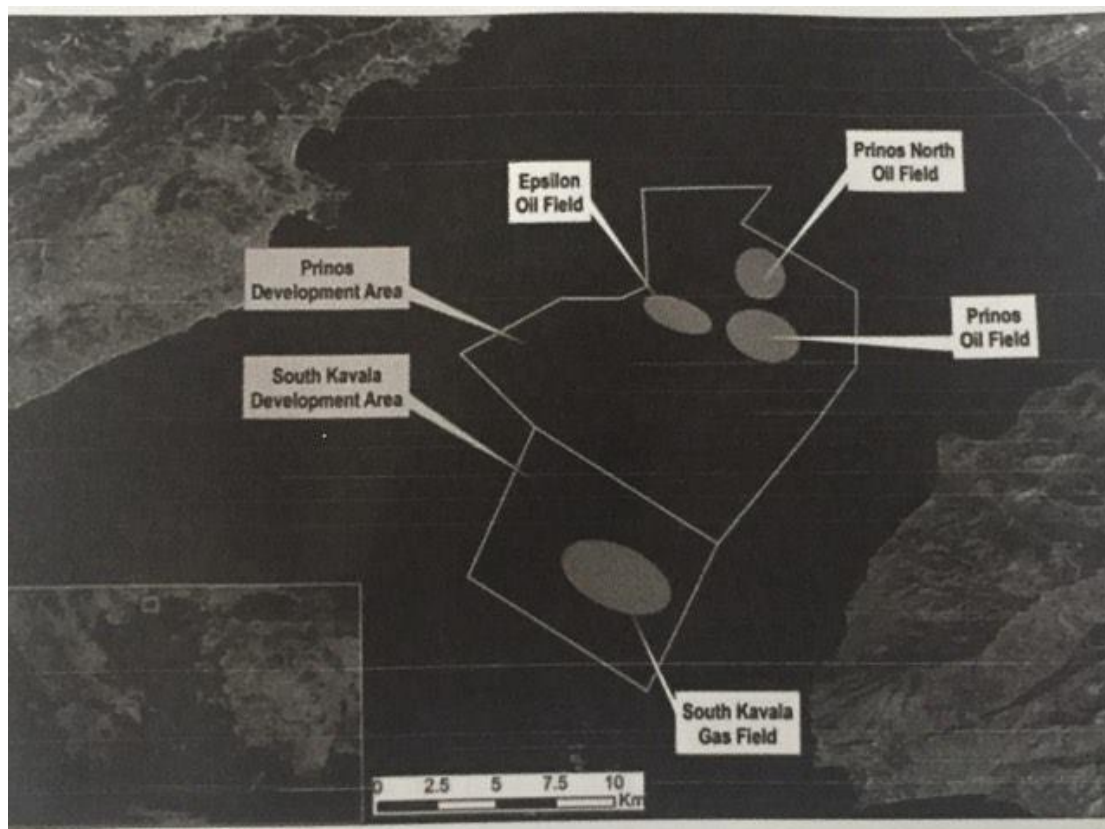
1.1. Των υφιστάμενων ευρημάτων

Αρκετές ενδείξεις έχουν υπάρξει μέχρι σήμερα για την ύπαρξη κοιτασμάτων πετρελαίου σε διάφορες περιοχές εντός των συνόρων της Ελλάδας. Ωστόσο, παρότι αυτή τη στιγμή υπάρχουν τρεις ευρύτερες γεωγραφικά περιοχές οι οποίες έχουν παραχωρηθεί προς έρευνα και εκμετάλλευση, το μόνο παραγωγικό κοίτασμα στη χώρα είναι προ το παρόν αυτό του Πρίνου.

Το κοίτασμα του Πρίνου ανακαλύφθηκε το 1973 και άρχισε να είναι παραγωγικό το 1981. Το 1994 ανακαλύφθηκε και το κοίτασμα του Βόρειου Πρίνου το οποίο παράγει προς το παρόν μικρές ποσότητες κοιτασμάτων. Η διαχείριση και παρακολούθηση της σύμβασης αλλά και των τροποποιητικών της για την περιοχή της Νότιας Καβάλας και για την θαλάσσια περιοχή του κοιτάσματος του Πρίνου πραγματοποιήθηκε από το ΥΠΕΚΑ και η άδεια εκμετάλλευσης εξαντλήθηκε τον Νοέμβριο του 2015 και συνεπώς το κοίτασμα πέρασε στη δικαιοδοσία του ΤΑΙΠΕΔ. Η αρχική σύμβαση μεταβιβάστηκε στο υπουργείο μετά την ιδιωτικοποίηση της Ελληνικά Πετρέλαια ΑΕ και μετέπειτα τροποποιήθηκε και άλλαξε σε σύμβαση τύπου μισθώματος-φορολογίας με σαφώς πιο ευνοϊκές διατάξεις για το ελληνικό κράτος.

Το κοίτασμα συνήθιζε να παράγει, αν και σχεδόν εξαντλημένο, περί τα 2.000 βαρέλια ημερησίως το 2015 με σαφείς προοπτικές επέκτασης που θα μπορούσε να επιτευχθεί με την ύπαρξη των κατάλληλων επιχειρηματικών συνθηκών όπως το κόστος δανεισμού ή πετρελαίου. Ωστόσο η προφανής πτώση του πετρελαίου τα προηγούμενα χρόνια δεν αποτέλεσε εύπορο έδαφος για να δημιουργηθούν αυτές οι συνθήκες. Παρόλα αυτά η εταιρία που έδρασε ως ανάδοχος στη σύμπραξη από το 2007, Energean Oil & Gas Kavala Oils.A, συνέχισε να βελτιστοποιεί τις μεθόδους παραγωγής και τα ποσοστά ανάκτησης με την βοήθεια και την οικονομική κυρίως στήριξη άλλων επενδυτικών σχημάτων.

Εικόνα 3. Τα κοιτάσματα της ευρύτερης περιοχής του Πρίνου.

Πηγή: (Μπέλλας, 2015)

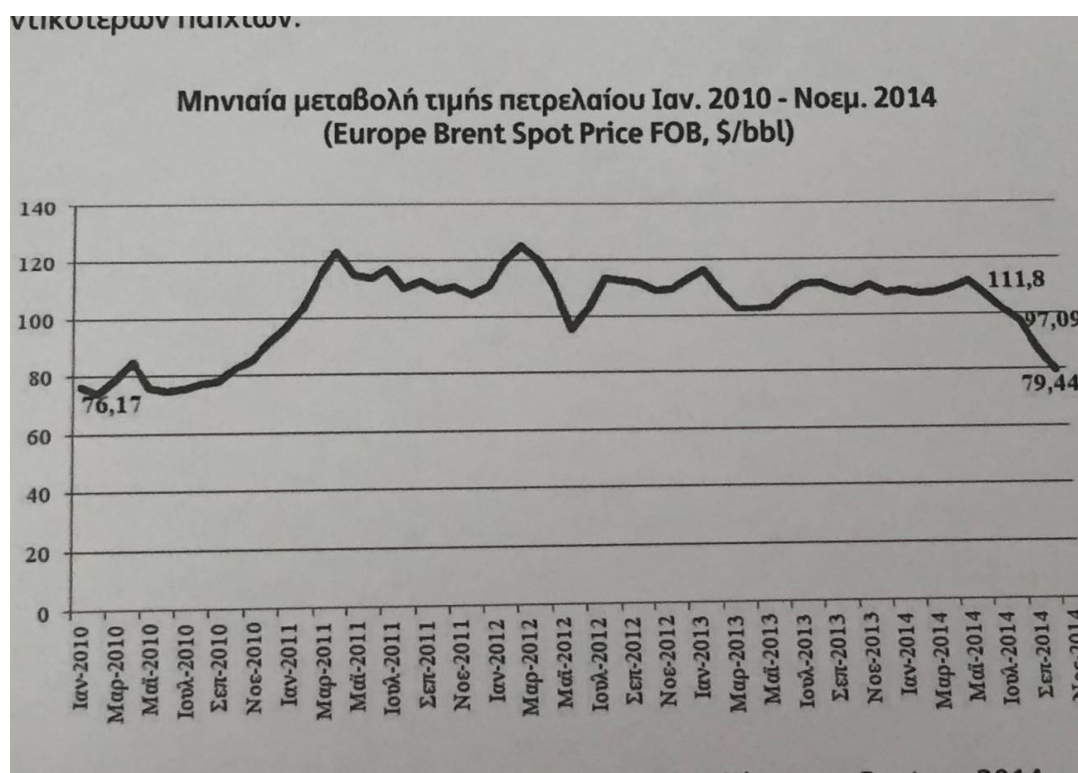
1.2 Των οικονομικών στοιχείων που επηρεάζουν τέτοιου είδους συμβάσεις

Οι έρευνες αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων αποτελούν σαφώς ένα άρρηκτα συνδεδεμένο με την ελληνική οικονομία κομμάτι. Επηρεάζει βέβαια και εξωγενείς παράγοντες όπως γεωπολιτικούς και παράγοντες οικονομικής και εθνικής κυριαρχίας. Συνεπώς, πολιτικές, κοινωνικές και κυρίως οικονομικές αλλαγές δύναται να επηρεάσουν κατά πολύ όχι μόνο επιμέρους κοιτάσματα αλλά ολόκληρο τον τομέα εξόρυξης των. Λαμβάνοντας υπόψη λοιπόν όλους τους παράγοντες που είναι πιθανό να επηρεάσουν τις δραστηριότητες εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων μπορούν

να βγουν κάποια ενδεικτικά συμπεράσματα για το κατά πόσο υπάρχει ελεύθερο πεδίο συνέχισης των δραστηριοτήτων αυτών.

Η ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης είναι η βάση στην οποία θα πρέπει να εξετασθούν οι όποιοι παράγοντες πιθανόν να επηρεάζουν την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων. Ωστόσο ανεξάρτητες μεταβλητές σε μία τέτοιου είδους ανάλυση μπορούν να αποτελέσουν οι οικονομικές διακυμάνσεις, το πολιτικό σκηνικό σε διεθνές αλλά και εγχώριο επίπεδο και η τεχνολογία (Χαροκόπος, 2015).

Τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε μία έντονη πτώση της τιμής του πετρελαίου που έφτασε το 40% τον Ιούνιο του 2014. Βέβαια πρέπει να σημειωθεί πως από το 2014 μέχρι σήμερα η τιμή του πετρελαίου έχει ανακάμψει κατά πολύ. Ωστόσο, η παράμετρος της αβεβαιότητας που διέπει την παγκόσμια αγορά πετρελαίου υπάρχει πάντα στο σκηνικό καθώς είναι σαφές αποτέλεσμα των οικονομικών κύκλων που δημιουργούν οι μεταπτώσεις της προσφοράς και της ζήτησης.

Εικόνα 4. Η μεταβολή της τιμής του πετρελαίου για το χρονικό διάστημα μεταξύ Ιανουαρίου 2010 και Νοεμβρίου 2014.

Πηγή: (US Energy Information Administration/Thomson Reuters, 2014)

Στο παραπάνω διάγραμμα παρατηρείται ότι μέσα σε χρονικό διάστημα έξι μηνών, από τον Ιούνιο μέχρι και τον Νοέμβριο του 2014, η τιμή του πετρελαίου έφτασε σχεδόν στα επίπεδα αυτής του Ιανουαρίου του 2010 ενώ μέσα στο επόμενο διάστημα ακολούθησε περεταίρω πτώση. Η εξήγηση στην πτωτική πορεία που πήραν οι τιμές του πετρελαίου τα προηγούμενα χρόνια είναι, όπως αναφέρεται και παραπάνω, οι μεταβολές των τιμών ζήτησης και προσφοράς που επηρεάζουν και καθορίζουν τις σχέσεις μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών. Είναι βέβαια προφανές πως η πτώση της οικονομίας γενικότερα επηρέασε καθοριστικά την πτώση των τιμών του πετρελαίου.

Στην αρχή του 2016 η πτώση της τιμής του πετρελαίου έφτασε το 20% ενώ θεωρείται πως βασικός λόγος για την πτώση αυτή είναι η υπερπροσφορά πετρελαιοειδών, η εύθραυστη πλέον οικονομία της Κίνας που αποτελεί βασικό παράγοντα επίδρασης της ανισορροπίας μεταξύ αγοράς και ζήτησης καθώς είναι χώρα κατεξοχήν αγοραστής πετρελαίου αλλά και οι σχετικές κυρώσεις σε βάρος του Ιράν (Παναγόπουλος, 2016).

Παρότι θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι οι χαμηλές τιμές των πετρελαιοειδών θα μπορούσαν πιθανότατα να ωφελήσουν την παγκόσμια οικονομία, ωφελώντας αρχικά τους καταναλωτές, κάτι τέτοιο φαίνεται να μην συμβαίνει. Ωστόσο οι επενδυτικές δαπάνες δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την εκμετάλλευση κοιτασμάτων όπως αυτά του υδρογονάνθρακα συνεχίζονται. Ενδεικτικά πρέπει να αναφερθεί πως η βιομηχανία πετρελαίου και φυσικού αερίου δαπάνησε συνολικά διακόσια δισεκατομμύρια δολάρια το 2013 για σκοπούς έρευνας, διύλισης και αγορά νέου κατάλληλου για τα παραπάνω εξοπλισμού.

Επίσης λέγεται πως η απότομη πτώση στις τιμές πετρελαίου δεν βοήθησε ούτε και πρόκειται να βοηθήσει την παγκόσμια οικονομία να επιλύσει προβλήματα ρευστότητας που έχουν δημιουργηθεί. Η πλειονότητα των εταιριών πετρελαίου παγκοσμίως εμφάνισε προβλήματα ρευστότητας λόγω της πτώσης των τιμών του πετρελαίου περί το 70% σε περίπου δύο χρόνια (Krugman, 2016).

Εξίσου σημαντικός είναι όμως και ο τομέας του φυσικού αερίου. Το φυσικό αέριο λοιπόν σημειώνει τα τελευταία χρόνια έναν εξαιρετικά υψηλό ρυθμό αύξησης σε σχέση με άλλα ορυκτά καύσιμα. Η Κίνα είναι και πάλι η κινητήριος

δύναμη που οδηγεί στην αύξηση ζήτησης φυσικού αερίου καθώς η κατανάλωσή της υπολογίζεται ότι από 130 δις. κ.μ το 2011 θα φτάσει τα 545 δις. κ.μ το 2035. Ωστόσο στην Ευρώπη επικρατεί μια διαφορετική εικόνα καθώς υπολογίζεται ότι μόνο σε περίπου μία δεκαετία θα μπορέσει να επανέλθει η ζήτηση του αερίου στα επίπεδα του 2010 (Χαροκόπος, 2015).

Το ερώτημα βέβαια έγκειται στο κατά πόσο υφίσταται όντως μία παγκόσμια αγορά φυσικού αερίου, κάτι που εξαρτάται και από τις προαναφερθείσες μεταβλητές που καθορίζουν προσφορά και ζήτηση.

Όπως και στην περίπτωση του πετρελαίου, η είσοδος του φυσικού αερίου στην αγορά έχει από την αρχή της χαρακτηριστεί ως επαναστατική αλλαγή καθώς είναι αποτέλεσμα σημαντικής ανάπτυξης τεχνολογικών δυνατοτήτων (Forbes, 2012). Λαμβάνοντας υπόψη την παραπάνω πρόβλεψη σχετικά με τα επίπεδα κατανάλωσης φυσικού αερίου μέχρι το 2035, η σημαντικότητα της εξέλιξης αυτής είναι προφανής. Οι αλλαγές σε ότι αφορά την προσφορά φυσικού αερίου έχουν αρχίσει να γίνονται ήδη αντιληπτές στις Ηνωμένες Πολιτείες και ιδιαίτερα στην ευρύτερη περιοχή της Βόρειας Αμερικής (BP, 2012).

Η είσοδος λοιπόν του φυσικού αερίου στις Ηνωμένες Πολιτείες πρόκειται να επηρεάσει έντονα την ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης φυσικού αερίου διεθνώς καθώς θα μεταβάλει το ενεργειακό προφίλ των ΗΠΑ και θα προκαλέσει αλλαγές στην παγκόσμια αγορά φυσικού αερίου καθώς οι ΗΠΑ εξελίσσονται σε μεγάλο εισαγωγέα και καταναλωτή υδροποιημένου φυσικού αερίου αλλά και παραγωγό φυσικού αερίου και εξαγωγέα υδροποιημένου φυσικού αερίου (IEA, 2011).

1.3 Της υφιστάμενης νομοθεσίας που διέπει το θέμα

Η ελληνική νομοθεσία που διέπει τις συμβάσεις και συμπράξεις έρευνας, αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων έχει εξελιχθεί αισθητά τα τελευταία χρόνια εκμοντερνίζοντας απαρχαιωμένους νόμους και ενσωματώνοντας Ευρωπαϊκές οδηγίες στους ελληνικούς. Το βασικότερο

νομικό κομμάτι που επηρεάζει την εξέλιξη των δραστηριοτήτων περί εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην Ελλάδα, είναι η νομική κατοχύρωση του Δημοσίου σε θέματα απαλλαγής ευθυνών σε περιπτώσεις οικονομικής ζημίας την ίδια στιγμή που κατοχυρώνονται και δικαιώματα εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων υπέρ του δημοσίου. Αυτό σημαίνει ότι το δημόσιο και συνεπώς το ελληνικό κράτος δεν φέρει καμία οικονομική ευθύνη σε περίπτωση που το εγχείρημα αποτύχει ή δεν φέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα και δεν πρόκειται να έχει καμία ζημία καθώς δεν συμμετέχει επενδυτικά στις δραστηριότητες. Ακόμα λοιπόν και αν το έδαφος για καινούριες συμβάσεις έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην Ελλάδα κριθεί αμφιβόλως εύπορο, το ελληνικό κράτος δεν θα έχει να χάσει τίποτα οικονομικά από ένα ακόμα εγχείρημα που ενδεχομένως να περιέχει πολύ μεγαλύτερο ρίσκο για τον ιδιώτη συμβαλλόμενο σε σχέση με τα υπόλοιπα.

Η παρούσα νομοθεσία λοιπόν, όχι μόνο δεν αποτελεί τροχοπέδη για ενδεχόμενες μελλοντικές συμβάσεις αλλά την ίδια στιγμή προστατεύει σε λογικά επίπεδα το κράτος από μία πιθανώς παρακινδυνευμένη ενέργεια.

2 Συμπεράσματα: το μέλλον των συμβάσεων υδρογονανθράκων

Από τα παραπάνω φαίνεται πως η Ελλάδα, έπειτα από μία μακρά περίοδο αστάθειας και άκαρπων προσπαθειών στον τομέα της έρευνας, αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων και προϊόντων τους υιοθέτησε τα τελευταία χρόνια τακτικές που οδήγησαν σε κάποια πρώτα θετικά αποτελέσματα. Φάνηκε λοιπόν πως με τις συμβάσεις παραχώρησης των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης κοιτασμάτων υδρογονάνθρακα που αναφέρονται και αναλύονται στο παρόν κείμενο η Ελλάδα, όχι μόνο προχώρησε σε επενδύσεις με σχεδόν μηδαμινό ρίσκο αλλά ωφελήθηκε οικονομικά, ενίσχυσε την γεωπολιτική της ισχύ και ταυτόχρονα απέκτησε πρόσβαση σε ανακαλύψεις που οδήγησαν σε σημαντικά συμπεράσματα σχετικά με το υπέδαφός της, την δομή του αλλά και τα σεισμικά δεδομένα συγκεκριμένων περιοχών.

Ωστόσο φαίνεται πως μόνο τα κοιτάσματα στην περιοχή του Πρίνου είναι μέχρι τώρα ενεργά και έχουν αποφέρει γενικά τα ανάλογα αποτελέσματα στα οποία αποσκοπούσε η υπογραφή της σύμβασης παραχώρησης των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης της περιοχής.

Παρόλα αυτά και έχοντας η χώρα περάσει σε ένα πιο εξυχρονισμένο στάδιο σχετικά με την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων τόσο νομικά όσο και επενδυτικά, ο δρόμος για την υπογραφή συμβάσεων εκμετάλλευσης των της Αιτωλοακαρνανίας και της Βορειοδυτικής Πελοποννήσου έχει ήδη ανοίξει. Το υπουργείο περιβάλλοντος ενέκρινε στις αρχές Μαρτίου του 2017 τις Στρατηγικές Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για τις έρευνες στις δύο αυτές περιοχές.

Φαίνεται πως για την περιοχή της Πελοποννήσου έχουν επιλεγεί τα Ελληνικά Πετρέλαια τα οποία έχουν επιλεγεί και για τις περιοχές Άρτα και Πρέβεζα. Ενώ για την περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας έχει επιλεγεί η εταιρία Energean. Μετά την έγκριση του υπουργείου αναμένεται ο έλεγχος των συμβάσεων από το Ελεγκτικό συνέδριο.

Ενδεικτικά είναι σημαντικό να τονισθεί πως η υπό παραχώρηση περιοχή της βορειοδυτικής Πελοποννήσου είναι 3.778,3 τετραγωνικά χιλιόμετρα και

περιλαμβάνει τμήματα των Περιφερειακών Ενοτήτων Αχαΐας, Ηλείας και Αρκαδίας. Ενώ η έκταση στην περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας είναι αντίστοιχα 4.360,3 τετραγωνικά χιλιόμετρα και αφορά κυρίως την περιφερειακή ενότητα Αιτωλοακαρνανίας και ένα μέρος της Ευρυτανίας (Πενταπόσταγμα, 2017).

Οι αποφάσεις σχετικά με τα έργα αυτά περιλαμβάνουν μία σειρά μέτρων με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος στις ερευνητικές περιοχές. Επίσης έχουν εισαχθεί επιπλέον μέτρα προστασίας για τις περιοχές αυτές τις οποίες επισκέπτονται άγρια αποδημητικά και ενδημικά είδη πανίδας και έχει ορισθεί ως προϋπόθεση να μην συνεχίζουν οι εργασίες έρευνας σε τουριστικές ή παράκτιες περιοχές για την χρονική περίοδο του καλοκαιριού. Επίσης, ειδικές ρυθμίσεις προβλέπονται για τις σεισμικές έρευνες, τυχόν διαρροές κοιτάσματος ή και για πιθανά εργατικά ατυχήματα.

Τα παραπάνω δείχνουν σαφώς τις αλλαγές στον τρόπο σκέψης και διαχείρισης των μελλοντικών ερευνητικών έργων καθώς και τον εξυχρονισμό της χώρας δεδομένων των προληπτικών περιβαλλοντικών και μέτρων προστασίας που λαμβάνει.

Ωστόσο, οι προαναφερθείσες συμβάσεις, των Ιωαννίνων, του Κατάκολου και του Πατραϊκού κόλπου δεν μπορούν ακόμα να κριθούν ορθά και αντικειμενικά καθώς ήρθαν σε ισχύ μόλις πριν σχεδόν τρία χρόνια. Ωστόσο το κοίτασμα στο Κατάκολο έχει περάσει πλέον στο στάδιο της εκμετάλλευσης κάτι που αποδεικνύει την αποτελεσματικότητα του έργου και την σημαντική ύπαρξη εκμεταλλεύσιμου κοιτάσματος στην περιοχή.

Σοβαρότατο στάδιο στην καινούρια εποχή συμβάσεων παραχώρησης δικαιωμάτων εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην οποία φαίνεται να μπαίνει η Ελλάδα είναι η σύμβαση για την θαλάσσια περιοχή βορειοδυτικά της Κέρκυρας στην οποία συμμετέχουν δύο εταιρίες ξένων συμφερόντων αλλά και η Ελληνικά Πετρέλαια. Σύμφωνα με πρόσφατη ανακοίνωση του υπουργού περιβάλλοντος και ενέργειας Σταθάκη Γ. η σύμβαση αυτή μονογραφήθηκε πρόσφατα και θα αποτελέσει τη βάση στην οποία θα βασιστεί ο νέο κύκλο συμβάσεων που αναμένεται να ακολουθήσει (The Haffington Post, 2017).

Επίσης μετά την ολοκλήρωση της σύμβασης αυτής αναμένεται να ακολουθήσει αυτή της περιοχής του Κυπαρισσιακού κόλπου ενώ παράλληλα

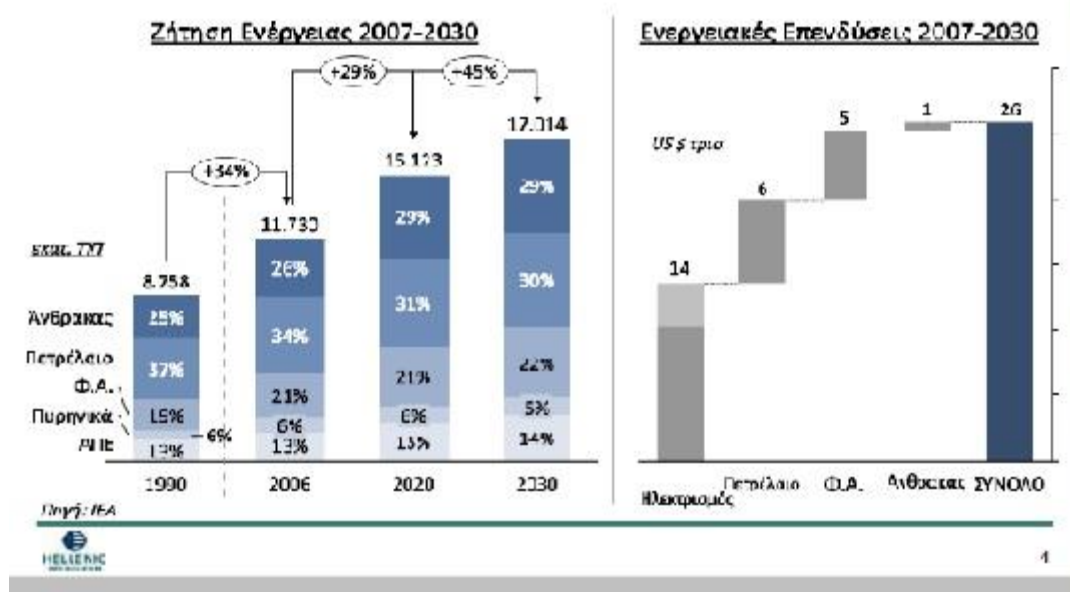
το υπουργείο προχωρά στην αναδιάταξη των υπόλοιπων διαθέσιμων περιοχών με πιθανό ερευνητικό ενδιαφέρον έτσι ώστε να επιτευχθεί η προσέλκυση επιπλέον επενδυτικού ενδιαφέροντος.

Καθίσταται λοιπόν σαφές από τα παραπάνω ότι η χώρα περνάει σε μία καινούρια φάση εκμετάλλευσης των διαθέσιμων κοιτασμάτων της η οποία χαρακτηρίζεται από περισσότερο συνειδητοποιημένες επενδυτικές αποφάσεις, μεγαλύτερη προστασία σε ότι αφορά το περιβάλλον και τις ερευνητικές περιοχές καθώς και νομικό, οικονομικό και επενδυτικό εξυχρονισμό. Η Ελλάδα ισχυροποιεί την διεθνή της ισχύ μέσω των συμβάσεων αυτών και των συνεργασιών της με ξένες εταιρίες και θέτει τις βάσεις για περαιτέρω ερευνητικά έργα που θα τις δώσουν ακόμη μεγαλύτερη δύναμη οικονομικά και επενδυτικά στο μέλλον. Συνεπώς το μέλλον των συμβάσεων παραχώρησης δικαιωμάτων για την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων αλλά πιθανότατα και άλλων ειδών κοιτασμάτων προβλέπεται ευοίωνο.

Τέλος, δεδομένης της γεωγραφικής θέσης της Ελλάδας η αύξηση εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων της σε υδρογονάνθρακα ή άλλων ενεργειακών κοιτασμάτων και πηγών θα αυξήσει ακόμα περισσότερο την γεωπολιτική και στρατηγική της ισχύ. Στους παρακάτω πίνακες φαίνεται η αναμενόμενη αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης ενέργειας.

Η αύξηση στη παγκόσμια ζήτηση ενέργειας αναμένεται να συνεχιστεί

Εικόνα 5. Στοιχεία για την μελλοντική αύξηση στη παγκόσμια ζήτηση ενέργειας

Πηγή: (Chaconas, 2015)

Στον παραπάνω πίνακα φαίνεται η ραγδαία αύξηση που υπολογίζεται πως θα έχει η ζήτηση μορφών ενέργειας μέσα στα επόμενα δεκατρία περίπου χρόνια. Η αύξηση αυτή πρόκειται να ευνοήσει κατά πολύ την Ελλάδα καθώς όχι μόνο θα αυξήσει τα κέρδη της εφόσον βρίσκεται σε κομβικό γεωγραφικό σημείο, αλλά σε περίπτωση που οι συμβάσεις έρευνας και εκμετάλλευσης συνεχίσουν να υπογράφονται θα της επιφέρει ακόμα μεγαλύτερα κέρδη. Βασικός μελλοντικός στόχος λοιπόν της χώρας θα πρέπει να είναι περισσότερες και όσο το δυνατόν μεγαλύτερου κέρδους συμβάσεις παραχώρησης των δικαιωμάτων περί έρευνας, αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων αλλά και άλλων κοιτασμάτων που θα μπορούσαν να αποτελούν εμπορεύσιμες πηγές ενέργειας. Όπως φαίνεται από τα παραπάνω το φυσικό αέριο αποτελεί πηγή ενέργειας με εξαιρετικά μεγάλη ζήτηση η οποία αναμένεται να γίνει ακόμη μεγαλύτερη, δεν αποκλείεται λοιπόν να συμπεριληφθεί στις μελλοντικές συμβάσεις παραχώρησης εφόσον έχουν υπάρξει ενδείξεις ύπαρξής του στον ελλαδικό χώρο.

Επίλογος

Αναλύοντας τα παραπάνω φαίνονται οι εξελίξεις που έχουν λάβει χώρα στο θέμα της έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων από τις πρώτες προσπάθειες της χώρας στις αρχές του 20^{ου} αιώνα μέχρι και σήμερα. Σαφέστατα, πολλά είναι αυτά τα οποία έχουν αλλάξει με την πάροδο των χρόνων.

Αρχικά φαίνεται μία σταθερή εξέλιξη των νόμων που διέπουν το θέμα μέσα από αλλαγές, ενσωματώσεις και υιοθετήσεις ευρωπαϊκών νομοθετημάτων, κάτι που αποτελεί τον εξυχρονισμό της νομοθεσίας και την προσαρμογή της στις αλλαγές που επιφέρει αναπόφευκτα η πάροδος του χρόνου.

Επίσης, από τα παραπάνω φαίνεται η προσπάθεια του δημοσίου να κατοχυρώσει τα δικαιώματα του σε σχέση με την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων και να εδραιώσει, μέσω των συμβάσεων, την γεωπολιτική ισχύ της χώρας.

Οι συμβάσεις εκμετάλλευσης κοιτασμάτων ενέργειας αποτελούν πάντα ένα πλεονέκτημα για την χώρα η οποία τις υπογράφει ενώ ταυτόχρονα δίνουν και οικονομικά οφέλη στους συμβαλλόμενους οι οποίοι συνήθως είναι ιδιωτικές εταιρίες ξένων συμφερόντων για λόγους που έχουν αναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο.

Τέλος, όπως απορρέει από τα παραπάνω το μέλλον των συμβάσεων υδρογονανθράκων και πιθανότατα και άλλων κοιτασμάτων-πηγών ενέργειας προβλέπεται ευοίωνο και με ενδιαφέρουσες εξελίξεις σχετικά με το οικονομικό προϋπολογισμό της χώρας μας. Ωστόσο το επόμενο βήμα για την ανάλυση της πορείας της εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στη χώρα μας είναι οι επόμενες συμβάσεις, οι γεωγραφικές περιοχές, οι όροι υπό τους οποίους θα υπογραφούν και φυσικά τα αποτελέσματα που θα έχουν.

Βιβλιογραφία

- ΥΠΕΚΑ, ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ, ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ
ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ: Σύντομο ιστορικό των ερευνών υδρογονανθράκων στον Ελλαδικό χώρο, Διαθέσιμο από: <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=765> [Πρόσβαση στις 10/3/2017]
- Γεωργαλά Δ, ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ – ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΙΝΟΥ, Διαθέσιμο από: <https://synup.wordpress.com/> [Πρόσβαση στις 28/2/2017]
- ΥΠΕΚΑ, 2014, Σύμβαση Μίσθωσης Ιωαννίνων, Διαθέσιμο από: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=dANA8wrB9bw%3d&tabid=765&language=el-GR> [Πρόσβαση στις 7/3/2017]
- ΥΠΕΚΑ, 2014, Σύμβαση Μίσθωσης Κατάκολο, Διαθέσιμο από: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=oWOBaBfgckQ%3d&tabid=765&language=el-GR> [Πρόσβαση στις 8/3/2017]
- ΥΠΕΚΑ, 2014, Σύμβαση Μίσθωσης Πατραϊκού κόλπου, Διαθέσιμο από: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=WOJR%2fvBqX0E%3d&tabid=765&language=el-GR> [Πρόσβαση στις 10/3/2017]
- Βουλή των Ελλήνων, 2014, Αιτιολογική Έκθεση Σύμβασης Μίσθωσης Ιωαννίνων, Διαθέσιμο από: http://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=f61d79ee-4842-4130-a0e8-2d5e0ff4b090 [Πρόσβαση στις 14/3/2017]
- Βουλή των Ελλήνων, 2014, Αιτιολογική Έκθεση Σύμβασης Μίσθωσης Κατάκολου, Διαθέσιμο από: http://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=90a6d7c7-1b14-4144-88ad-216001dd53d9 [Πρόσβαση στις 12/3/2017]
- Βουλή των Ελλήνων, 2014, Αιτιολογική Έκθεση Σύμβασης Μίσθωσης Πατραϊκού κόλπου, Διαθέσιμο από: http://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=25288dd6-a7bb-4e34-adf8-4c4b962abf7e [Πρόσβαση στις 12/3/2017]
- Χατζηιωαννίδου Ε., 2007, 170.000 γεωτρήσεις έκαναν την Ελλάδα «σουρωτήρι», Διαθέσιμο από: <http://www.kathimerini.gr/282948/article/epikairothta/ellada/170000-gewthrhseis-ekanan-thn-ellada-soyrwthri> [Πρόσβαση στις 12/3/2017]
- Καθημερινή, 2004, Η περιθωριοποίηση και η διάλυση της ΔΕΠ-ΕΚΥ, Διαθέσιμο από: <http://www.kathimerini.gr/198971/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/h-peri8wriopoihsh-kai-h-dialysh-ths-dep-eky> [Πρόσβαση στις 5/3/2017]
- Energean, 2014, Ενημερωτική ημερίδα «Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων στην Περιφέρεια Ηπείρου», Διαθέσιμο από: <http://www.energean.com/wp-content/uploads/2016/06/20141010-%CE%88%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CE%BA%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CF%85%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CE%BD%CE%B1%CE%BD%CE%B8%CF%81%CE%AC%CE%BA%CF%89%CE>

[%BD-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%89%CF%80%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%BF-%CE%99%CF%89%CE%AC%CE%BD%CE%BD%CE%B9%CE%BD%CE%B1.pdf](#) [Πρόσβαση στις 10/3/2014]

- ΥΠΕΚΑ, 2014, Διαδικασία ανοιχτής πρόσκλησης (OpenDoor), Διαθέσιμο από: <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=766> [Πρόσβαση στις 8/3/2017]
- Γρηγορίου Γ., 2016, Αποψη: ΕΛΠΕ, Επενδύσεις για ανακάλυψη κοιτασμάτων πετρελαίου, Διαθέσιμο από: <http://www.kathimerini.gr/856119/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/apoyh-elpe-ependyseis-gia-anakalygh-koitasmatwn-petrelaiou> [Πρόσβαση στις 11/3/2017]
- Iefimerida, 2016, Energean Oil: Αρχίζει γεώτρηση στο Κατάκολο- Σε βάθος 2.600 μέτρων, Διαθέσιμο από: <http://www.iefimerida.gr/news/268883/energean-oil-arhizei-geotrisi-sto-katakolo-se-vathos-2600-metron>[Πρόσβαση στις 3/3/2017]
- ΙΕΝΕ, 2012, Θαλάσσιο Κοίτασμα Πετρελαίου «Δυτικού Κατακόλου»: Προοπτικές Εκμετάλλευσης, Τριάντα Χρόνια Μετά την Ανακάλυψη, του Δρ Κωνσταντίνου Α. Νικολάου, Μέλους Δ.Σ. ΙΕΝΕ*, Διαθέσιμο από: <http://www.iene.gr/page.asp?pid=1713&lng=1> [Πρόσβαση στις 3/3/2017]
- ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ (ΔΕΚ 2011) ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2289/1995. (ΦΕΚ Α' 27/1995) Αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων και άλλες διατάξεις, Διαθέσιμο από: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=hjAZNbdS1zw%3D&tabid=765&language=el-GR>[Πρόσβαση στις 28/2/2017]
- Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, 2011, ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4001 Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις, Αρ. Φύλλου 179, Τεύχος πρώτο
- Σχέδιο Νόμου Σύμβασης Μίσθωσης Ιωαννίνων, 2014, Διαθέσιμο από: <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c8827c35-4399-4fbb-8ea6-aebdc768f4f7/9014981.pdf> [Πρόσβαση στις 10/3/2017]
- Σχέδιο Νόμου Σύμβασης Μίσθωσης Κατάκολου, 2014, Διαθέσιμο από: <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c8827c35-4399-4fbb-8ea6-aebdc768f4f7/9014720.pdf> [Πρόσβαση στις 10/3/2017]
- Σχέδιο Νόμου Σύμβασης Πατραϊκού Κόλπου, 2014, Διαθέσιμο από: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=ljoxphgdRKE%3D&tabid=367&language=el-GR> [Πρόσβαση στις 17/3/2017]
- Public Private Partnerships: Reference Guide, version 2.0(supra, σημ. 6), σελ. 18-19

- Πετρόχειλος Γ., 2010, η διαιτητική επίλυση των διεθνών διαφορών, Δίκαιο Διεθνών συναλλαγών, Νομική Βιβλιοθήκη
- Παμπούκης Χ., 2010, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα
- Μπέλλας Σ., 2015, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα
- Χαροκόπος Μ., 2015, Δίκαιο Υδρογονανθράκων: Οικονομικές και Γεωπολιτικές Πτυχές της έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα
- Παναγόπουλος Χ., 2016, Ανάλυση: Γιατί η πτώση στην τιμή του πετρελαίου θέτει σε κίνδυνο την παγκόσμια οικονομία, Διαθέσιμο από: <http://www.newsbomb.gr/oikonomia/news/story/663448/analysisi-giati-i-ptosi-stin-timi-toy-petrelaiou-thetei-se-kindyno-tin-pagkosmia-oikonomia> [Πρόσβαση στις 5/4/2017]
- Krugman P., 2016, Oil Goes Nonlinear, Διαθέσιμο από: https://krugman.blogs.nytimes.com/2016/01/16/oil-goes-nonlinear/?_r=2 [Πρόσβαση στις 5/4/2017]
- Forbes A., 2012, The US LNG export stampede: another gas revolution in the making, European Energy Review
- BP, 2012, Energy Outlook 2013, σελ. 35
- IEA, 2011, Special Report: *Are we entering a golden era of gas?*, σελ. 30\
- TheHaffigtonPost, 2017, Σταθάκης: Προτεραιότητα η ολοκλήρωση των διεθνών διαγωνισμών για έρευνες υδρογονανθράκων, Διαθέσιμο από: http://www.huffingtonpost.gr/2017/03/29/oikonomia-stathakis-diagonismo-i-ydragonantrakes_n_15680854.html [Πρόσβαση στις 6/4/2016]
- Πενταπόσταγμα ενημέρωσης, 2017, Ανοίγει ο δρόμος για έρευνες υδρογονανθράκων, από το υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας – Από που θα ξεκινήσουν οι έρευνες, Διαθέσιμο από: <http://www.pentapostagma.gr/2017/03/%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%AF%CE%B3%CE%B5%CE%B9-%CE%BF->

[%CE%B4%CF%81%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%AD%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%82-%CF%85%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CE%BD%CE%B1.html](#) [Πρόσβαση στις 6/4/2017]

- Κωδικοποιημένος ΔΕΚ, 2011, Διαθέσιμο από: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=hjAZNbdS1zw%3D&tabid=765&language=el-GR> [Πρόσβαση στις 17/3/2017]
- ΕΛΥΝΙΑΕ, Διαθέσιμο από: http://www.elinyae.gr/el/item_details.jsp?item_id=2733&cat_id=924 [Πρόσβαση στις 15/3/2017]
- ΦΕΚ 27, 1995, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Διαθέσιμο από: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=YbMIG%2F4mE1s%3D&tabid=765&language=el-GR> [Πρόσβαση στις 18/3/2017]
- ΦΕΚ 179, 2011, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Διαθέσιμο από: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=9rVklH6aN2E%3D&tabid=506&language=el-GR> [Πρόσβαση στις 18/3/2017]
- Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1994, Διαθέσιμο από: <http://publications.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/7720e93e-3b72-44e3-b070-69140feac7d4/language-el> [Πρόσβαση στις 15/3/2017]
- Eur-Lex, 2013, ΟΔΗΓΙΑ 2013/30/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, Διαθέσιμο από: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32013L0030> [Πρόσβαση στις 20/3/2017]
- Chaconaw N., 2015, Ενέργεια: Ο ρόλος της Ελλάδας στην ευρύτερη περιοχή Γιάννης Κωστόπουλος Διευθύνων Σύμβουλος, Όμιλος Ελληνικά Πετρέλαια 19 ο Ετήσιο Συνέδριο: «Η ώρα της, Διαθέσιμο από: <http://slideplayer.gr/slide/2597759/> [Πρόσβαση στις 6/4/2017]
- Κοσμίδης Τ., 2012, Οι συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων κατά το Ν2289/2015: *Μια πρώτη προσέγγιση*

Ζολώτας Τ., 2015, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Αναζήτηση, Έρευνα και Εκμετάλλευση: *Η διοικητική διαδικασία*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα